

The logo for ARP, consisting of the letters 'A', 'R', and 'P' in a stylized, white, sans-serif font. The letters are closely spaced and have a slight shadow effect, giving them a three-dimensional appearance as if they are floating above or attached to the dark blue background.

Jaarverslag 1996

Rapport

Inhoud

Vier Het thema: Keuzes

Vijf De Kern

Zeven Voorwoord

Acht Van het Bestuur

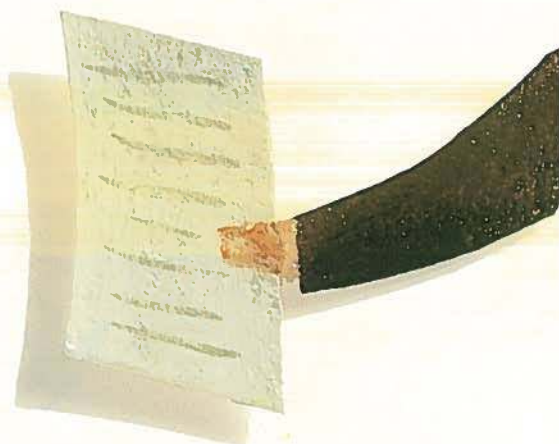
Veertien Van de Directie

Negentien ABP Pensioenen

Drieëntwintig ABP Beleggingen

Dertig Personalia

Tweeëndertig Afkortingen en begrippen

K

Het thema: Keuzes

Wie zelf niet kiest, wordt op den duur niet meer verkozen. Organisaties zijn verplicht duidelijkheid te verschaffen over hun meest fundamentele keuzes aan hun eigen mensen en aan hun opdrachtgevers, deelnemers en andere externe belanghebbenden.

ABP heeft in het eerste jaar na zijn privatisering deze keuzes gemaakt. Keuzes over de wijze waarop het bedrijf ook de volgende decennia huidige opdrachtgevers en deelnemers - eigenaren en klanten van ABP - aan zich wil kunnen blijven binden.

Wij zijn ons er volledig van bewust dat wij hiermee verplichtingen aangaan jegens alle belanghebbenden bij ABP.

Wij kozen voor een opbouw van ons verslag in twee delen: Rapport en Cijfers.

De Cijfers geven u inzicht in onze fondspositie, het evenwicht tussen de opgebouwde rechten en het beschikbare vermogen .

Het katern **Rapport** laat zien welke keuzes wij maken voor onze toekomst en hoe wij deze realiseren.

k

k

K

k

K

K

K

k

k

De Kern

- Op 1 januari 1996 is ABP geprivatiseerd. Het is nu een bedrijfspensioenfonds, werkend onder het regime van de Pensioen- en Spaarfondsenwet.
- De ambitie van ABP is het huis te blijven van alle huidige opdrachtgevers en deelnemers, op het gebied van oudedags-, nabestaanden- en bovenwettelijke invaliditeitsvoorzieningen. Daartoe zijn als doelstellingen geformuleerd: een gedifferentieerd productenpakket, een hoog serviceniveau, lage uitvoeringskosten gekoppeld aan hoge rendementen op beleggingen die toekomen aan de ABP-deelnemers. Het transformatieproces, noodzakelijk voor realisering van deze doelstellingen, is in volle gang en duurt de komende jaren voort.
- Gedurende het verslagjaar zijn opnieuw belangrijke stappen gezet waardoor ABP steeds meer, met behoud van de solidariteit binnen de collectieve regeling, actief kan inspelen op flexibiliteits- en maatwerk-wensen van opdrachtgevers en deelnemers. Dit alles gericht op een samenhangend arbeidsvoorwaarden-, c.q. employee benefits-pakket. Hierbij moeten communicatie en distributie zich ontwikkelen tot nieuwe kerncompetenties van ABP, mede mogelijk gemaakt door geschikte informatiesystemen. Producten in het kader van individuele vrijwillige deelneming, aanvulling en voortzetting van pensioenopbouw werden operationeel. Systemen zijn in gereedheid gebracht voor de invoering per 1 april 1997 van de regeling Flexibel Pensioen en Uittreden (FPU). Op 1 mei 1996 werd ABP Verzekeringsgroep NV opgericht met het doel aanvullende producten buiten de pensioenregeling aan de huidige deelnemers aan te bieden.
- Het ABP beleggingsbedrijf is volledig 'op koers' binnen de strategie naar meer zakelijke waarden binnen de beleggingsportefeuille. In het jaar 2000 zal het ABP-vermogen verdeeld zijn over 40% zakelijke waarden, waarvan 30% aandelen en 10% onroerend goed en 60% vastrentende waarden. Ultimo 1996 bedroeg het totale belang in zakelijke waarden circa 25,5%, waarvan 18% in aandelen en 7,5% in onroerend goed. De beleggingen van ABP zullen in het kader van een optimale risicobeheersing wereldwijd worden gespreid. Europa wordt de thuishaven voor ABP Beleggingen. De komst van de EMU versnelt dit proces.
- De verplichtingen opgebouwde rechten tot en met 31 december 1996 -f 193,3 miljard - worden gedekt door het beschikbare vermogen - f 208,9 miljard. Het jaar 1996 is afgesloten met een positief netto fondsresultaat van f 2,6 miljard. De dekkingsgraad voor OP/NP bedroeg ultimo 1996 108,3%.

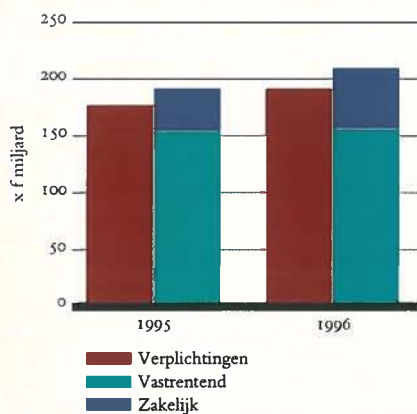
Kerncijfers

	1996	1995
Financiële gegevens (in f miljoen)		
Verplichtingen	193.283	179.359
Ouderdoms- en nabestaandenpensioenen (opgebouwd recht)	188.633	175.859
Bovenwettelijke invaliditeitspensioenen (IP+)	4.650	3.500
Beschikbaar vermogen	208.928	194.946
Vastrentende waarden	163.202	158.044
Zakelijke waarden	47.513	37.546
Netto vlottend actief	- 1.787	- 644
Marge	15.645	15.587
Percentages		
Dekkingsgraad ouderdoms- en nabestaandenpensioenen	108,3	108,9
Premies		
Ouderdom en nabestaanden	11,60	11,78
Bovenwettelijke invaliditeit, hoog	1,85	1,77
Bovenwettelijke invaliditeit, laag	1,60	1,52
Pensioenindexatie	1,46	0,5
Rendementen (in %)		
Totaal rendement beleggingen (= direct + indirect)	11,8	16,4
Vastrentend	8,5	16,9
Aandelen	28,5	16,1
Onroerend goed	15,8	8,4
Fondsrendement (= direct + overloop buffer)	10,8	7,9
Waarvan overloop buffer	3,1	-
Personen (aantallen ultimo)		
In actieve dienst	878.000	880.000
Met VUT	41.000	41.000
Met wachtgeld	66.000	67.000
Slapers	607.000	597.000
Gepensioneerden	510.000	503.000
Van wie met ouderdompensioen	264.000	258.000
Van wie met nabestaandenpensioen	160.000	158.000
Van wie met bovenwettelijk invaliditeitspensioen	86.000	87.000
Medewerkers in dienst bij ABP	2.342	2.286
In dienst bij deelnemingen	33	31

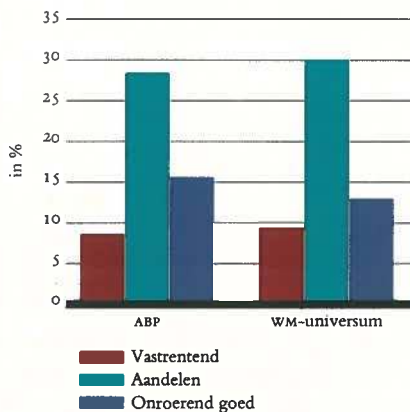

Grafieken

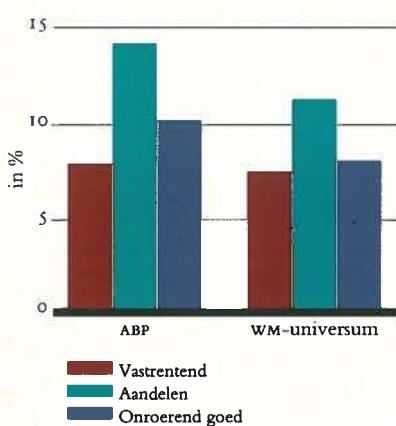
Samenstelling balans

De balans is samengesteld uit verplichtingen en (belegd) vermogen. De verplichtingen zijn in afdoende mate gedekt. De vastrentende waarden zijn gewaardeerd tegen aflossingswaarde; de zakelijke waarden tegen actuele waarde na aftrek van een buffer voor het opvangen van waardefluctuaties.

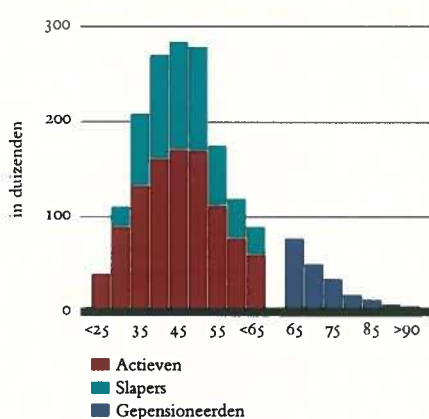
Rendementen/Asset in 1996

De rendementen per beleggingscategorie in 1996 blijven voor vastrentende waarden en aandelen iets achter bij het WM-universum (= gemiddelde Nederlandse pensioenfondsen excl. ABP). Oorzaken: lagere duration, lagere invloering in de internationale obligatiemarkten en afwijkende regioallocatie voor aandelen.

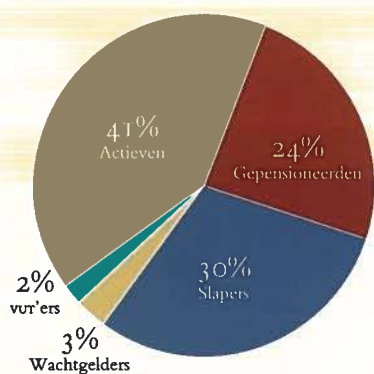
Gemiddelde performance 1994-1996

De gemiddelde rendementen 1994-1996 per categorie overtreffen die van het WM-universum. Dit geldt met name voor Aandelen en Onroerend Goed. De vergelijking met het WM-universum vindt plaats sinds 1994.

Bestandsopbouw leeftijden

De leeftijd van actieven en slapers concentreert zich tussen de 40 en 50 jaar. Deze na-oorlogse geboortegolf gaat over 15 à 25 jaar met pensioen.

Bestandsverdeling 1996

Personen

Ons bestand bevat ruim 2 miljoen deelnemers.

Staf Communicatie ABP

Postbus 4911, 6401 JS Heerlen

Oude Lindestraat 70, 6311 EJ Heerlen

T (045) 5798100, F (045) 5792194

E-mail abpcomm@pi.net

<http://www.abp.nl>

De Kern

Voorwoord

Op 1 januari 1996 werd het Algemeen Burgerlijk Pensioenfonds geprivatiseerd. Aan vierenzeventig jaar werken als uitvoeringsorganisatie onder het regime van de ABP-wet vanaf 1922 kwam hiermee een einde.

ABP is het pensioenfonds van en voor alle werkgevers en werknemers binnen de 'bedrijfstak' Overheid en Onderwijs en heeft nagenoeg 1 miljoen actieve deelnemers en 500.000 gepensioneerden.

Zoals ook voor andere pensioenfondsen onder de Pensioen- en Spaarfondsenwet, is het kenmerk van ABP dat de opdrachtgevers zowel voor als achter het loket staan. Het Bestuur is paritair samengesteld uit werkgevers en werknemers. De beleggingswinsten komen volledig ten goede aan de deelnemers. Er is solidariteit in acceptatiebeleid en premiehoogte. Tot 2001 geniet ABP ten aanzien van het deelnemen van de sectoren binnen Overheid en Onderwijs nog een bijzondere bescherming op grond van de Wet Privatisering ABP. Na deze periode valt het net als alle andere pensioenfondsen onder de Wet BPF die voorziet in een 'verkozen verplichtstelling'.

Onze recente privatisering valt in een periode waarin een reeks majeure veranderingen op het inkomens- en pensioentoneel plaatsvinden. Een terugtrekkende overheid die de liberalisering van markten stimuleert en die aanstuurt op de verzelfstandiging en privatisering van overheidsorganisaties. Onder andere met het doel kostenbesparingen te realiseren en nieuwe schouders voor oude verantwoordelijkheden te vinden. Een maatschappij die verder individualiseert en die flexibiliteit en maatwerk eist. Werkgevers die met werknemers willen praten over de waarde en waardering van het totale pakket employee benefits.

Combinaties van maatschappelijke en marktontwikkelingen leiden tot verhoogde aandacht voor flexibi-

liteit en individuele wensen. Om hierop actief in te spelen heeft ABP tot doelstelling aan haar deelnemers een steeds completer pakket van producten en diensten aan te bieden. Hierin vinden zowel opdrachtgevers als deelnemers de gewenste ruimte voor maatwerk. Wensen van snelheid en zorgvuldigheid zullen worden gerealiseerd met geschikte geautomatiseerde informatiesystemen.

Zowel bij werkgevers als bij deelnemers zien wij een groeiende behoefte aan het kennen, begrijpen en overzien van alle antwoorden op de vragen die er zijn over pensioenen en aanverwante producten en diensten. Reden voor ABP om steeds meer aandacht te geven aan informatie-overdracht, directe en indirecte communicatie. Communicatie en distributie zullen de komende jaren moeten uitgroeien tot nieuwe kerncompetenties van ABP.

Wij zien het als een centrale en positieve uitdaging om het nu en in de komende jaren zo goed te gaan doen, dat zowel werkgevers als werknemers, zullen besluiten te blijven samenwerken met ABP. Wij willen al onze huidige deelnemers behouden. Dat klinkt mogelijk als een defensieve keuze, maar het betekent dat ABP er voluit voor kiest om dit wezenlijke doel - nodig voor soliditeit, draagvlak en inkomenszekerheid - te bereiken.

Wij danken alle collega's binnen ABP voor hun veranderingsbereidheid en hun individuele en gezamenlijke inspanningen om ABP te veranderen. Zeker is dat wij nog niet klaar zijn, maar wij zijn er van overtuigd dat de ABP'ers over die vitaliteit en veerkracht beschikken die nodig zijn om onze klanten onverminderd voor ABP te laten kiezen.

drs. John W.E. Neervens,
voorzitter Directieraad ABP

Van het Bestuur

Algemeen

Dit zijn de jaren waarin op het terrein van de pensioenvoorziening in ons land belangrijke keuzes worden gemaakt. Ook ABP maakt keuzes en zet nieuwe stappen.

Voor steeds meer organisaties wordt het pensioen - als onderdeel van een samenhangend employee benefits-pakket - een belangrijk instrument om capabele medewerkers aan te trekken en te behouden. Pensioen is, evenals loon, een overeenkomst tussen sociale partners. Gezamenlijk wordt de inhoud van het pensioenpakket bepaald en de daarvoor noodzakelijke pensioenpremie. Ook in de keuze voor een bepaald pensioensysteem moeten werkgevers en werknemers vrij zijn.

Een aantal relevante ontwikkelingen, overwegingen en keuzerichtingen laten wij hieronder de revue passeren.

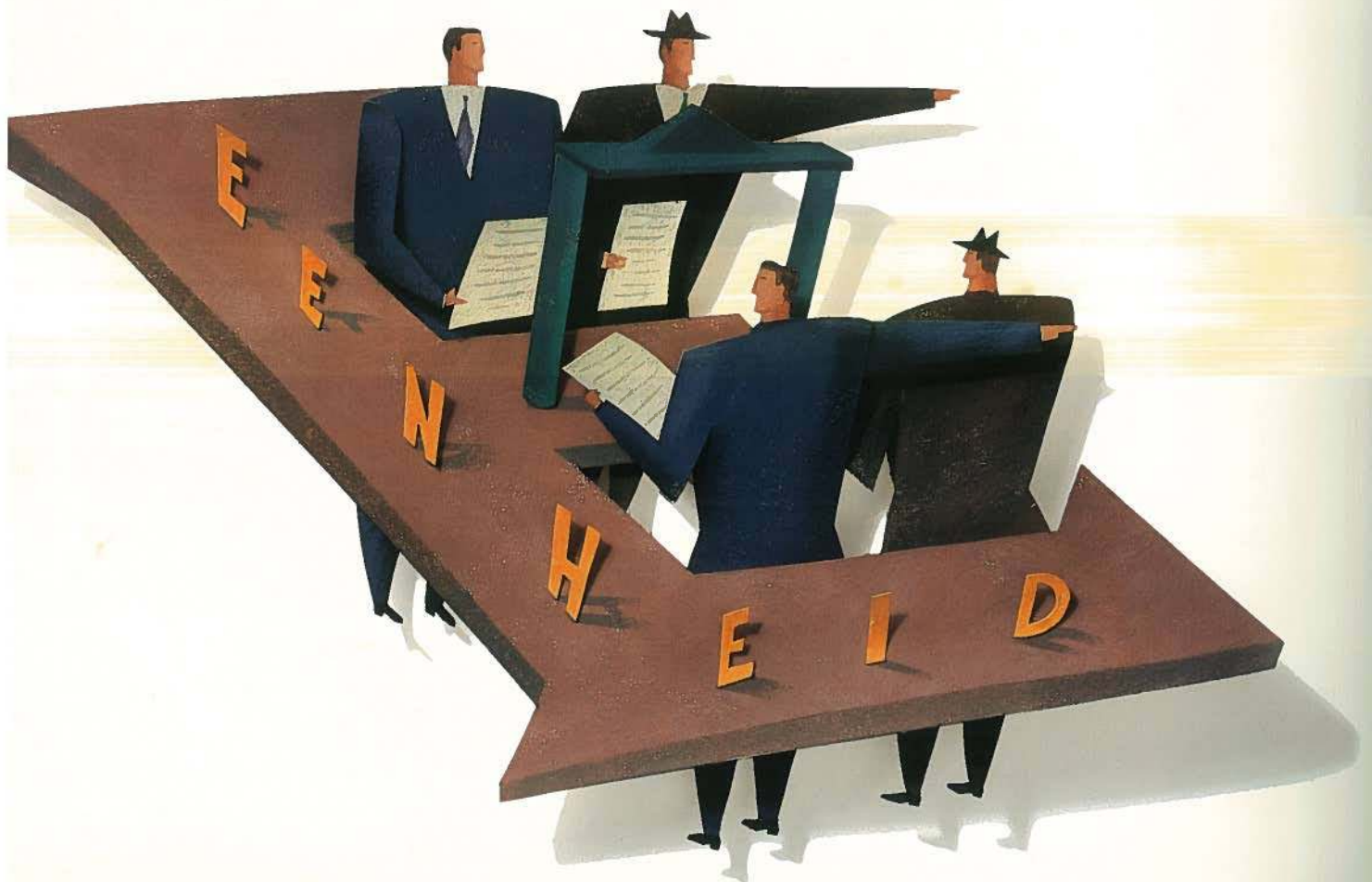
Maatschappelijke ontwikkelingen ten aanzien van het aanvullende pensioen

Financierbaarheid

In de lijn van het huidige regeringsbeleid past het denken van het kabinet over de grenzen van de collectieve en private verantwoordelijkheden en over het verder terugdringen van collectieve lasten.

In de nota 'Werken aan zekerheid' stelt het kabinet onder andere voor om de verplichting tot aansluiting bij een bedrijfstakpensioenfonds te beperken tot 70% van het middelloon, begrensd door het maximum dagloon voor de werknemersverzekeringen en de fiscale facilitering te beperken tot 2% middelloon per jaar.

Op dit moment ligt de kabinetsnota voor advies bij de Sociaal Economische Raad, de Stichting van de Arbeid en bij de koepels van pensioenfondsen.

Voor het maken van goede keuzes over de toekomst van de aanvullende pensioenen is het van belang een aantal opvattingen over de toekomstige betaalbaarheid van de pensioenen in het juiste perspectief te plaatsen.

Allereerst bestaat de zorg dat door de vergrijzing met name de aanvullende pensioenen op termijn onbetaalbaar worden.

Omdat het aanvullend pensioen - anders dan de op omslagbasis gefinancierde AOW - volgens het kapitaaldekkingssysteem wordt geregeld, leidt vergrijzing echter op zich niet tot hogere premies. Iedereen spaart immers voor zijn eigen pensioen. Dit belegd vermogen vormt de belangrijkste basis voor de uitkeringen aan toekomstige gepensioneerden.

Wel neemt de risicograad toe als gevolg van een afnemende verhouding tussen de actieven en de gepensioneerden. Daardoor wordt het fonds kwetsbaarder voor tegenvallers aan de vermogens- dan wel verplichtingzijde van de balans.

Invoering van het middelloon zal geen adequaat antwoord bieden op de vergrijzingsrisico's.

Het directe effect van middelloon op de premie zal zeer beperkt zijn, zeker als middelloon gekoppeld zou worden aan een hoger jaarlijks opbouwpercentage. Wel leidt middelloon tot een beperking van backservice-*risico's* die het gevolg zijn van groter dan verwachte incidentele loonstijgingen.

Het CPB verwacht voor de komende decennia juist een afname van de incidentele looncomponent; dit hangt samen met de vergrijzing van het ambtenarenbestand. Daarnaast heeft het backservice-*risico* alleen betrekking op de verplichtingen van de actieven; op de verplichtingen van de post-actieven wordt geen backservice-*risico* gelopen.

Een tweede opvatting betreft de gesuggereerde samenhang tussen de betaalbaarheid van de AOW, het fiscale draagvlak en de hoogte van de pensioenpremies.

Visie

Wij zien:

- maatschappelijke, politieke, demografische, sociaal-culturele en economische ontwikkelingen die tegelijkertijd - en deels elkaar versterkend - in dezelfde richting wijzen: naar meer differentiatie en meer 'nieuwe combinaties' van pensioen-, verzekerings-, spaar- en zorgproducten
- een toenemende dynamiek in gezins- en inkomenssituaties die leidt tot een grotere behoefte aan maatwerk in zowel basisvoorzieningen als aanvullende voorzieningen
- een snel veranderende arbeidsmarkt met nieuwe arbeidsvormen, meer baanwisselingen en flexiblere arbeidsrelaties
- een verschuiving in financiële verantwoordelijkheid van de overheid naar de sociale partners en van sociale partners deels naar de individuen. Gevolg: de wens van het heroverwegen van primaire, secundaire en tertiaire arbeidsvoorwaardenpakketten en de wens van meerkeuzemogelijkheden
- een voortschrijdende individualisering die de mate van 'solidariteit' lijkt te begrenzen

Positionering

Wij kiezen en houden vast aan de herkenbare positionering van bedrijfstakpensioenfondsen, ondersteund door:

- het coöperatieve karakter
- de solidariteitsgedachte
- de flexibiliteitsgedachte
- duurzame 'verkozen' verplichtstelling

Hier is het evenwel goed de effecten op de korte en de lange termijn te onderscheiden.

Op korte termijn leidt beperking van de fiscale aftrekbaarheid van pensioen- en lijfrentepremies tot een hoger fiscaal draagvlak en zou derhalve ruimte scheppen voor verlaging van belastingtarieven en AOW-premies. Daarentegen zou volgens de bestaande fiscale systematiek ('omkeerregel') een beperktere fiscale aftrekbaarheid op langere termijn leiden tot een versmalling van het fiscale draagvlak waardoor een opwaartse druk ontstaat op belastingtarieven en AOW-premies. Gelet op het feit dat het volume van de AOW-uitkeringen eerst fors ná de eeuwwisseling zal toenemen, ligt het vanuit dit tijdspectief niet in de rede de fiscale aftrekbaarheid van pensioen- en lijfrentepremies te beperken.

Verplichtstelling

In de discussie over het al dan niet handhaven van de verplichtstelling is het van groot belang dat de solidariteitsgedachte leidend blijft. Binnen het collectief van het bedrijfstakpensioenfonds kan een goede pensioenvoorziening gerealiseerd worden voor alle verzekerden waarbij iedereen in principe dezelfde premie betaalt en niemand wordt uitgesloten. Voor iedereen kan een goede pensioenvoorziening worden verkregen en de solidariteit tussen jonge en oudere werknemers, tussen gezonde en minder gezonde werknemers en tussen actieven en gepensioneerden gewaarborgd blijven.

Als aan de huidige kaders van de verplichtstelling zou worden getornd leidt dit tot selectieve bestandsconcurrentie en komt op den duur het economisch draagvlak voor de lange termijn-risico's, verbonden aan geïndexeerde pensioenverplichtingen, onder druk te staan.

Maximale continuïteit in een bedrijfstakpensioenfonds schept gunstige voorwaarden voor een lange termijn-gericht beleggingsbeleid. Alleen dan is het mogelijk

Missie

Het ABP wil het huis zijn van en voor werkgevers en werknemers in Overheid en Onderwijs op het terrein van oudedags-, nabestaanden- en bovenwettelijke invaliditeitsvoorzieningen.

Binnen onze mogelijkheden en speelruimte willen wij alles in het werk stellen om een positie te bereiken waarbij ABP zowel beredeneerd - op grond van tot de verbeelding sprekende, feitelijke prestaties - als gevoelsmatig de voorkeur krijgt bij het oplossen van complexe vraagstukken van inkomens- en bestaanszekerheid.

Het uiteindelijke resultaat moet zijn dat zowel opdrachtgevers als deelnemers blijven(d) kiezen voor een duurzame voortzetting van de samenwerking met ABP.

ABP wil gekend blijven als betrouwbaar, eerlijk, zorgvuldig, betrokken en professioneel. En opererend zonder winstoogmerk.

Doelstellingen

- ABP wil concurrerende en onderscheidende prestaties leveren op de volgende gebieden:
- een gedifferentieerd productenpakket
  - een hoog serviceniveau met toegesneden distributievormen
  - lage organisatie- en uitvoeringskosten gekoppeld aan een hoge kwaliteit
  - hoge rendementen op beleggingen die onverkort ten goede blijven komen aan de ABP-deelnemers

de grotere korte termijn-risico's van aandelen en minder liquide beleggingen te accepteren en een hoger vermogensrendement te realiseren.

Dit kan op termijn leiden tot een structureel lager premieniveau.

Verplichtstelling en solidariteit zijn derhalve onlosmakelijk met elkaar verbonden. Deze bieden een grotere pensioenzekerheid voor iedereen.

ABP gaat graag mee met de verruiming van de dispensatiemogelijkheden zoals die door de Stichting van de Arbeid wordt bepleit. Wie over een langere tijd genomen aantoonbaar en feitelijk aanmerkelijk minder presteert dan vergelijkbare anderen, moet alles in het werk stellen om achterblijvende prestatieniveaus te verbeteren, en als dat niet lukt ruimte laten aan partijen om te vertrekken.

Overgang van eindloon naar middelloon?

Hoewel het kabinet in de nota 'Werken aan Zekerheid' het primaat voor de inhoud van de aanvullende pensioenregelingen bij sociale partners laat, toont het kabinet in eerste instantie een voorkeur voor een pensioenstelsel gebaseerd op het middelloon.

Overigens hebben de discussies sinds het verschijnen van de kabinetsnota geleid tot een nader genuanceerd standpunt. Hiermee wordt - in ieder geval voor de verplichtgestelde regelingen - onder voorwaarden ruimte gelaten voor het behoud van een basisregeling die steunt op het eindloonstelsel.

ABP is van mening dat het hier om een fundamentele keuze gaat, die zo belangrijk is dat alle elementen die bepalend zijn voor de berekening van een pensioen in hun onderlinge samenhang moeten worden beschouwd. Een eventuele wijziging van de franchise is zo'n element. Maar ook verhoging van het jaarlijks opbouwpercentage. Of een combinatie van beide elementen. Wij zullen sociale partners ondersteunen bij hun

onderzoek naar eventuele alternatieven en/of combinaties van deze (en andere) wijzigingen en bij het maken van hun keuzes daaromtrent.

Flexibilisering in de praktijk

De nieuwste regeling die de sociale partners binnen de Raad voor het Overheidspersoneelsbeleid (ROP) in het pensioenpakket van onze ABP-verzekerden hebben opgenomen is Flexibel Pensioen en Uittreden (FPU). De FPU is de eerste grote stap in de richting van een modern flexibel pensioenpakket, met meer maatwerk voor de deelnemers.

Anders dan de VUT-regeling bevat de FPU-regeling voor een belangrijk deel een individueel kapitaalgedekt pensioenrecht.

De spijleeftijd voor uittreding in de FPU-regeling is 62 jaar. Eerder uittreden, waartoe bijsparen gewenst is, of langer doorwerken en dus meer pensioen opbouwen is mogelijk. Wie later extra pensioen wil ontvangen, betaalt meer premie. Een wezenlijk onderdeel van de FPU is de overgangsregeling voor oudere deelnemers.

Inmiddels denken sociale partners in de ROP, ondersteund door ABP, na over verdere modernisering van het pensioenpakket. Met name over een passende nabestaandenvoorziening met keuzemogelijkheden, zoals meer ouderdomspensioen tegen minder of geen nabestaandenpensioen.

Veelzijdigheid, toegankelijkheid, aantrekkelijkheid

ABP is niet langer het pensioenfonds dat gehouden was slechts een wet uit te voeren. Dit jaarverslag toont dat het instituut ABP zich ontwikkelt tot een organisatie, waarin wensen van werkgevers en werknemers centraal staan. Wij willen hen een compleet en samenhangend pakket bieden van pensioen- en pensioengerelateerde producten, tegen een betaalbare prijs, met een hoge servicegraad en zonder winstoogmerk. Het gaat dan zowel om collectieve pensioenproducten als

om individuele bijspaarmogelijkheden, die afzonderlijk danwel gecombineerd inkomenszekerheid bieden aan de toekomstige post-actieven.

Tot slot

ABP stelt alles in het werk om het coöperatieve karakter van het bedrijfstakpensioenfonds te beschermen en in stand te houden. Een combinatie van sociale en economische motieven ligt hieraan ten grondslag.

Wij weten ons daarbij ondersteund door de inbreng van onze Raad van Advies.

Namens Het Bestuur

drs. J. Kleiterp, *voorzitter*

drs. J. Riezenkamp, *eerste plv. voorzitter*

E.J. Anneveld, *secretaris*

De spilleeftijd voor uittreding in de FPU-regeling is 62 jaar.
Eerder uittreden of langer doorwerken is mogelijk. Flexibel en vitaal'

DERTIEN

Van de Directie

Algemeen

Nog vóór de formele privatisering op 1 januari 1996 werd een begin gemaakt met de omslag van ABP naar een modern bedrijfspensioenfonds onder de Pensioen- en Spaarfondsenwet, een omslag van uitvoerder naar 'ondernemer'.

Wij zitten nu middenin een leer-, afleer- en transformatieproces. Opvallend is dat er, wellicht juist door al deze ontwikkelingen tegelijk en tezamen, een klimaat groeit dat gekenmerkt wordt door saamhorigheid en vastberadenheid.

Drie dingen zijn zeker. Ten eerste: wij waren goed in het uitvoeren van een wet. Ten tweede: wij moeten vele productvormen aanbieden aan onze klanten. Ten derde: er is nog veel werk te doen, met name rond de kritische succesfactoren medewerkers en informatietechnologie. En ook rondom onze nieuwe kerncompetentie: de communicatie met onze deelnemers.

Missie

De missie van ABP is: behoud en binding van de huidige doelgroep door het aanbieden van een samenhangend pakket van producten en diensten gericht op oudedags-, nabestaanden- en bovenwettelijke invaliditeitsvoorzieningen.

Wij moeten in staat zijn onze huidige opdrachtgevers en deelnemers juist ook in de jaren vóór 2001 - het jaar waarin de bijzondere bescherming van de Wet Privatisering ABP wegvalt - te overtuigen van de wenselijkheid om ook na de eeuwwisseling aangesloten te blijven bij ABP. Daartoe moeten wij helder geformuleerde en zichtbaar gemaakte prestaties leveren.

Doelstellingen

De doelstellingen die het realiseren van onze missie mogelijk maken zijn:

- Een gedifferentieerd productenpakket, gebaseerd op

de wensen van de sociale partners

- Een hoog serviceniveau met daarop toegesneden distributievormen
- Lage uitvoeringskosten, te realiseren door optimalisering van de twee kritische succesfactoren: medewerkers en informatietechnologie
- Hoge beleggingsrendementen die onverkort ten goede blijven komen aan de ABP-deelnemers.

Strategie

Alliantie-partner

Wij werken sedert 1 januari 1996 op basis van een overeenkomst samen met de Uitvoeringsinstelling Sociale Zekerheid voor Overheid en onderwijs, de USZO.

De ABP/USZO-samenwerking is voor beide uitvoeringsorganisaties een strategische keuze, gericht op verhoging van doelmatigheid en service. Onze primaire doelgroep, werkgevers en werknemers binnen de overheid en het onderwijs, is identiek.

ABP Verzekeringsgroep NV

Om aan de wensen van werkgevers en individuele deelnemers te voldoen, maar ook om een compleet employee benefits-productenpakket op maat te kunnen aanbieden, is in 1996 gekozen voor oprichting van een eigen verzekeringsmaatschappij: de ABP Verzekeringsgroep NV. De doelstelling van dit bedrijf is een bijdrage te leveren aan de missie van ABP: behoud en binding van de huidige doelgroep met producten die aansluiten bij de ABP-pensioenproducten.

In de loop van 1996 werd - gelet op de natuurlijke verbondenheid en eenheid van aansturing - de business unit ABP Hypotheken geïntegreerd in ABP Verzekeringsgroep NV.

Communicatie en Distributie

Een gedifferentieerd, samenhangend productenpakket stelt hoge eisen aan voorlichting, advisering en distributie. Werkgevers en individuele deelnemers hebben

behoefte aan het kennen, begrijpen en overzien van de antwoorden op alle vragen die er zijn over pensioenen en aanverwante producten en diensten. Communicatie en distributie vormen kritische succesfactoren die in de komende jaren moeten uitgroeien tot nieuwe kerncompetenties voor ABP.

In het verslagjaar hebben wij regionale accountteams ingericht voor voorlichting en advisering van de individuele werkgevers.

Relatiemanagers zijn de vaste contactpersonen voor de subsectoren en sectoren.

Sociale partners in de (Pensioenkamer van de) ROP worden door een vast team van deskundigen ondersteund.

De distributie-aanpak heeft grote aandacht. In de komende periode worden hierover de noodzakelijke besluiten genomen, waarbij uitgangspunt is dat de producten binnen en buiten de pensioenregeling geïntegreerd moeten worden aangeboden.

Visie

Wij geloven

- in een bedrijfsopbouw die per afzonderlijk onderdeel transparant is, en simpel. Met korte, heldere communicatielijnen. Elk met helder omschreven kernactiviteiten
- in een dragend ABP-merk, versterkt door ABP-'submerken': ABP Pensioenen, ABP Beleggingen, ABP Verzekeringen zijn reeds een feit. Met dit merkenbeleid willen wij herkenbaar zijn voor doelgroepen en maatschappij, maar ook voor onze eigen medewerkers die zich op deze manier sterker kunnen identificeren met 'hun eigen bedrijf'
- in mensenwerk. Juist in een cijferparadijs als het ABP.

Met het oog op een adequate voorlichting aan onze individuele deelnemers over hun persoonlijke pensioensituatie en keuzemogelijkheden, hebben wij inmiddels een call centre ingericht.

Systemen

Administratieve, beheerstechnische en informatiesystemen spelen een hoofdrol binnen ABP. Met name het belang van goede IT-ondersteuning is zonneklaar, zowel voor de basisprocessen als voor de advisering bij het aanbieden van producten en diensten. De belangrijkste inspanningen die gedurende het verslagjaar op deze terreinen zijn gedaan zullen nog versterkt moeten worden voortgezet.

Een resultaatgericht en toekomstgericht informatiebeleid, ondersteund door een bedrijfsbreed informatieplan, moet een belangrijke bijdrage gaan vormen aan het realiseren van onze doelstellingen. De toegevoegde waarde van IT-toepassingen aan de bedrijfsprocessen moet worden vergroot.

Invoering in onze geautomatiseerde systemen van het op 1 januari 1996 ingegane pensioenreglement heeft grote inspanning gekost en is niet volledig vlekkeloos verlopen. Met name onze gepensioneerden hebben hiervan hinder ondervonden, mede ook in de berichtgeving over hun pensioen.

Inmiddels hebben wij, mede dankzij de opmerkingen van de gepensioneerden zelf en van de Centrales/Bonden van Overheidspersoneel, het pensioenbericht aanmerkelijk kunnen verbeteren.

Het feit dat onze geautomatiseerde systemen in de komende jaren nog grote aandacht vergen, blijkt ook uit de problemen die wij in het verslagjaar hebben gehad met betrekking tot de administratieve gegevens die noodzakelijk zijn voor de vaststelling van de voorziening opgebouwde rechten ultimo 1996.

In de eerste plaats vormde de in het kader van de privatisering per 1 januari 1996 toegepaste omrekening van dienstlijnen een complicerende factor. Voorts

ABP wil haar medewerkers een plezierig en inspirerend werkklimaat bieden. Daarin staan vertrouwen, ruimte voor eigen ontplooiing, verantwoordelijkheid en resultaatgerichtheid centraal'

ondervonden wij in het bijzonder in dit jaar de nadelen van het feit dat de huidige verzekerenadministratie ons nog niet voldoende in staat stelt de ontwikkeling in de bestanden te volgen en te analyseren. Voor zover sprake was van niet direct te verklaren verschillen is in de vaststelling van de voorziening een veiligheidsmarge genomen.

De inrichting van een mutatie-administratie c.q. de nieuwe inrichting van de verzekerenadministratie heeft voor de komende jaren onze hoogste prioriteit.

Prioriteit in de komende jaren heeft voorts de invoering van de euro. De gevolgen van de overgang van gulden naar euro laat zich binnen een pensioenfonds in alle geledingen voelen. ABP participeert in de projectgroep van de koepels van pensioenfondsen (VB/OPF) die zich, werkend in het verlengde van het Nationaal Forum, ten doel stelt een draaiboek te maken voor het begeleiden van de invoering van de euro door pensioenfondsen. Beleggingen en interne bank zullen per 1-1-1999 in staat moeten zijn om naast de gulden ook de euro te kunnen gebruiken. De pensioen- en uitkeringssystemen moeten uiterlijk 1-1-2002 omgezet zijn naar de euro. Vanaf die datum komen voor particulieren de eurobiljetten en -munten beschikbaar.

Aangezien in het verleden bij de opzet van de geautomatiseerde systemen van één valutasoort is uitgegaan, vergt de invoering van de euro grote inspanningen op automatiseringsgebied. Dit geldt evenzeer voor de overgang naar het nieuwe millennium. Wij zijn inmiddels met beide projecten gestart.

Human Resources Management

Hoe mooi geautomatiseerde systemen ook zijn, en hoe sluitend procedures ook lijken, zonder aansturing door gemotiveerde en gekwalificeerde mensen zullen wij onze doelstellingen niet kunnen realiseren. ABP wil haar medewerkers een plezierig en inspire-

rend werkklimaat bieden. Daarin staan vertrouwen, ruimte voor eigen ontplooiing, verantwoordelijkheid en resultaatgerichtheid centraal.

De veranderingen in de bedrijfscultuur van onze organisatie hebben ook in het verslagjaar veel aandacht gekregen. Alle personeelsinstrumenten zijn herijkt. Beoordelings- en beloningsbeleid zijn zodanig aangepast dat daarmee een belangrijke bijdrage wordt geleverd aan de resultaatgerichtheid. Veranderen lukt niet zonder intensieve communicatie. Dialoog dus met onze medewerkers, het stimuleren van 'medewerkerschap'. Hierin staat het resultaat centraal, niet de functies en posities.

Wij zullen er alles aan doen - vooral het goede voorbeeld geven helpt - om in een klimaat van openheid en wederzijds vertrouwen samen te werken aan het 'nieuwe ABP'.

Leiderschap op alle niveaus in de organisatie is een belangrijke voorwaarde om de gewenste veranderingen te realiseren. Daarom zijn wij in het afgelopen jaar gestart met een uitgebreid leerprogramma voor alle leidinggevenden. Dit programma zal drie jaar duren. Het accent van de leergang leidinggevenden ligt op het oefenen in de praktijk van alledag. Regelmatig zal worden gemeten of de gewenste veranderingen in het leiderschapsprofiel ook daadwerkelijk plaatsvinden.

Wij bedanken onze Ondernemingsraad voor hun positieve inbreng en adviezen die bijdragen aan het realiseren van de omslag van ABP.

Vooruitzichten

Wij zitten midden in een groot transformatieproces en intussen lopen onze bedrijfsprocessen gewoon door. Wij hebben in de verslagperiode belangrijke stappen gezet en liggen op schema met het realiseren

'Mensen moeten leren nadenken over hun pensioenwensen. Over eerder of later, meer of minder, ouderdoms- of nabestaandenpensioen. Dat is een complete cultuurverandering'

van onze doelstellingen. Hoewel wij nog een lange weg te gaan hebben zien wij de toekomst van ABP met vertrouwen tegemoet. Wij vinden binnen onze organisatie een grote veranderingsbereidheid.

Inmiddels heeft de introductie van Flexibel Pensioen en Uitreden (FPU), het nieuwe, flexibele pensioenproduct van ABP plaatsgevonden. Ongekend is de schaal van de FPU-introductie. Maar liefst één miljoen mensen moeten actief en bewust (leren) nadenken over hun pensioenwensen. Over eerder of later, meer of minder, ouderdoms- of nabestaandenpensioen.

ABP Beleggingen is volkomen 'op koers' binnen de strategie naar meer zakelijke waarden in het ABP fondsvermogen. Wij hebben respect voor de toewijding waarmee hier gewerkt wordt aan het realiseren van de doelstelling te behoren tot de betere pensioenvermogensbeheerders.

Wij zullen de komende jaren alles in het werk stellen om werkgevers en werknemers bij overheid en onderwijs duidelijk te maken hoe belangrijk het is te blijven kiezen voor een bedrijfstakpensioenfonds met als basis solidariteit en continuïteit.

Tot slot

De benodigde kracht voor het doen van diepte-investeringen in medewerkers, productontwikkeling, informatie, communicatie, distributie en geautomatiseerde ondersteuning is aanzienlijk. Dergelijke investeringen zijn alleen 'kosteneffectief' bij een voldoende grote kritische massa. Pas dan kunnen de vruchten van schaalvoordelen door onze opdrachtgevers en deelnemers worden geplukt.

Directieraad ABP

drs. John W.E. Neervens, *voorzitter*
prof. dr. Jean M.G. Frijns
mr. drs. Jaap F. Maassen

Stijl van het huis

Wij willen

- individuele verantwoordelijkheid
- ruimte nemen en geven
- respect, betrouwbaarheid en loyaliteit
- klantgerichtheid en betrokkenheid
- resultaatgerichtheid en teamgeest
- kostenbewustzijn
- leren zonder belerend te zijn
- mentale beweeglijkheid en veranderingsbereidheid
- leiderschap.

NEGENTIEN

Inhoudsopgave

Stichting Pensioenfonds ABP

Personalia	4	R. van den Broek
Kerncijfers	6	J. Broeze
Inleiding	7	dr. J.P.A. van den Broek
Fondspositie	9	A. Meek
Verslag van werkzaamheden pensioenbedrijf	12	J.A. de Haer
Verslag van werkzaamheden beleggingsbedrijf	17	J.C.L. Hofstede
Verslag van werkzaamheden sociaal zekerheidsbedrijf	23	I. Koster
Uitvoering andere regelingen	28	prof. dr. M. Koster
Missie, doelstellingen en strategie Stichting Pensioenfonds ABP	29	dr. J.P. Koster
Jaarrekening 1995	39	mev. W.A. Lugthuis
Personalia directieteam ABP 1995	56	E.H.P. Meijer
		R. Ooster
		dr. J.L. van Oort
		mev. J.J. Post-Inggen
		C. van Raaij
		mev. P. Reijl
		dr. A. Schipper
		mev. de J. Verbeke
		J. Verduin
		H. van Wierwilt

Van de bedrijven: ABP Pensioenen

Algemeen

ABP Pensioenen wil zich onderscheiden door zijn kennis en kunde, producten en diensten, dienstverlening en communicatievaardigheid.

Tijdens het verslagjaar werd de start van de ABP bedrijfs-school voorbereid. Hier krijgen medewerkers de gelegenheid hun kennis en inzicht in de brede pensioenmaterie en de fiscale aspecten van flexibele pensioenproducten te verrijken om daarmee hun steeds belangrijker wordende adviesrol te kunnen vervullen.

Helpen met keuzes

Het assortiment pensioenproducten breidt zich snel uit. Deelnemers zullen zich steeds meer bewust moeten worden van keuzemogelijkheden. De flexibilisering en individualisering leiden daartoe. Dit brengt voor ABP Pensioenen extra verantwoordelijkheden met zich mee. Immers, keuzes kunnen op termijn belangrijke financiële gevolgen hebben.

De taak van de medewerkers van ABP wordt verrijkt met het permanent adviseren van klanten - werkgevers en werknemers - over het pakket producten en diensten.

In 1995 heeft een klantenonderzoek plaatsgevonden. Hieruit blijkt dat de ABP-deelnemers geïnteresseerd zijn in keuzemogelijkheden voor pensioenproducten, maar dan wel binnen de basiszekerheid van de collectiviteit. ABP Pensioenen moet zorgen voor hoogwaardige informatie en communicatie richting werkgevers en werknemers. Met sociale partners wordt intensiever dan ooit van gedachten gewisseld. Zij worden ondersteund door specialisten van Pensioenen en kunnen gebruik maken van de kennis en kunde die binnen ABP aanwezig is.

Flexibiliteit

De FPU-regeling (Flexibel Pensioen en Uittreden) is vanaf 1 april 1997 operationeel. Onder grote tijdsdruk moest het pensioenbedrijf worden klaargestoomd om de invoering tijdig te kunnen realiseren.

Al in het najaar van 1996 kwam een grote voorlichtingscampagne op gang, gericht op medewerkers van personeelsdiensten en administraties van werkgevers.

Vervolgacties, zoals het leveren van artikelen voor vakbonds- en personeelsbladen, het verzenden van een miljoen brochures en 40.000 werkgevershandleidingen, bleven niet uit.

Doel was dat elke deelnemer vóór 1 april 1997 helder inzicht heeft in zijn eigen FPU-situatie.

Werkgevers en werknemers kunnen hiertoe allerlei wegen bewandelen. Mensen kunnen bijvoorbeeld via internet hun eigen FPU-berekeningen maken of de FPU-diskette bestellen. Reacties op de FPU-voorlichting waren en zijn overwegend positief.

De geplaatste kanttekening, dat de regeling toch wel erg ingewikkeld is, wordt door ons gedeeld.

Onomkeerbare ontwikkelingen

De FPU-regeling is een typisch voorbeeld van de flexibilisering en daardoor individualisering die zich op het gebied van pensioenen in Nederland aftekent. Deze ontwikkeling zal in de nabije toekomst nog tal van nieuwe pensioenproducten opleveren. Ook van ABP Pensioenen. Het nieuwe pensioenreglement biedt al mogelijkheden tot individueel bijsparen voor verschillende doelgroepen en doeleinden. Deze voorzieningen kregen in 1996 verder gestalte zodat reeds in 1997 de aanbidding ervan aan de deelnemers kan plaatsvinden. Zij zullen in combinatie met de FPU, maar ook aan ontvangers van een invaliditeitspensioen en aan wachtgelders worden aangeboden. Dit al dan niet in combinatie met de koopsompolis. Dit is een aanvullend product buiten de pensioenregeling, dat door ABP Verzekeringsgroep NV in het verslagjaar is ontwikkeld.

Samen met werkgevers werd door ABP Pensioenen ook gewerkt aan specifieke producten van kleinere collectiviteiten zoals het functioneel leeftijdsontslag (FLO).

'De taak van de medewerkers van ABP wordt verrijkt met het permanent adviseren van klanten - werkgevers en werknemers - over het pakket producten en diensten'

Goed blijven zorgen voor nabestaanden

Er gebeurt in pensioenland echter nog veel meer. De Algemene Weduwen en Wezenwet (AWW) viel weg om per 1 juli 1996 te worden vervangen door de Algemene Nabestaanden Wet (ANW). Deze nieuwe volksverzekering kan grote financiële gevolgen hebben voor deelnemers van ABP. De sociale partners hebben daarom besloten het ANW-hiaat tot 1 januari 1998 gedeeltelijk te dichten via de lopende pensioenregeling. Naast dit tijdelijk en gedeeltelijk repareren werd voor de ABP-deelnemers een extra compensatiemogelijkheid wenselijk geacht.

Deze kwam er in samenspel met ABP Verzekeringsgroep NV die de overblijvende hiaten zowel collectief als individueel kan bijverzekeren.

Met ondersteuning van ABP Pensioenen zijn de sociale partners gestart met een onderzoek naar de inhoud en de vorm van het in de toekomst gewenste aanvullende nabestaandenpensioen, mede in relatie tot de ANW. Dit in het licht van de discussie over een wettelijke verplichting om vóór 2000 uitruilmogelijkheden tussen nabestaandenpensioen en ouderdompensioen te bieden. De uitkomsten van de onderhandelingen van sociale partners in de ROP verwachten wij in de komende maanden. ABP zal vervolgens de invoering ter hand nemen.

Nieuwe opdrachten

Gedurende het verslagjaar heeft Externe Administraties, de ABP business unit die in opdracht van de Pensioen- en Uitkeringsraad (PUR) wetten voor oorlogsgetroffenen en verzetsdeelnemers uitvoert, nieuwe opdrachten binnen gehaald. Het gaat onder meer om het overnemen van uitvoeringstaken van ABP Pensioenen inzake de Flexibele Uittredings-Regeling (FUR) - een aanvulling op de FPU - voor de 48.000 mensen die bij de nutsbedrijven werken. Externe Administraties ondersteunt daarmee onze centrale doelstelling van klantenbinding.

Gelijkheidsbeginsel

De uitspraak van het Europese Hof van Justitie over deeltijdwerkers was voor het ABP Bestuur in 1995 aanleiding voortvarend tot herstel over te gaan. De feitelijke uitspraak had overigens niet specifiek op ABP betrekking. Het gaat hier om deeltijdwerkers met een beperkt inkomen dat onder de minimumgrens voor pensioenopbouw bleef. Het feit dat het in de praktijk in de meeste gevallen om vrouwen gaat, leidde ertoe dat de zaak bij het Europese Hof aanhangig werd gemaakt. Het hof oordeelde dat het gelijkheidsbeginsel dat binnen de Europese Unie is afgesproken in het gedrang komt. Het ABP Bestuur liep met zijn beslissing vooruit op het merendeel van de andere pensioenverzekeraars. In 1996 werd begonnen met het afhandelen van de aanvragen om alsnog voor pensioenopbouw in aanmerking te komen.

Oude pensioenrechten

Het advies van de Stichting van de Arbeid om oude pensioenrechten van vóór 8 juli 1994 toch overdraagbaar te maken, deden ABP en PGGM besluiten dit voor hun beider deelnemers mogelijk te maken. Per 1 januari 1997 is dit gerealiseerd. Met de Vereniging van Bedrijfspensioenfondsen wordt bezien of dit vrijwillige circuit op korte termijn met nog meer collega-pensioenfondsen kan worden uitgebreid zodat alle aangesloten deelnemers ervan kunnen profiteren.

Toe- en uittredingen

Tijdens het verslagjaar koos het Ministerie van Defensie voor het vrijwillig verlengen van de bestaande verzekering van het nabestaandenpensioen van beroepsmilitairen bij ABP. Het contract loopt tot het jaar 2003.

In 1996 besloten 102 werkgevers vrijwillig toe te treden. Het gaat voornamelijk om onderdelen, vaak klein in omvang, van instellingen bij overheid en onderwijs die worden verzelfstandigd. Die instellingen zijn dan niet meer op de oude wijze verplicht voor hun pensioen bij het ABP aangesloten. Zij kunnen zelf bepalen hoe ze verder gaan.

Pensioenen

Pensioenen als top-down proces

- Vaststellen wensen sociale partners
- Productvorm en prijs
- Vertaling in reglement(en)
- Inrichten pensioenadministratie
- Voeren opbouwadministratie
- Voeren uitkeringsadministratie

Kerncompetenties

- De procesmatige werkwijze van ABP Pensioenen leidt tot de volgende kerncompetenties:
- Advisering en ondersteuning sociale partners
- Marktonderzoek onder werkgevers en verzekerden
- Kennismanagement van (pensioen-) markten en spelers
- Productontwikkeling
- Pensioenadministratie
- Pensioencommunicatie

Tot op heden blijkt men in de meeste gevallen weer te kiezen voor het ABP Pensioenfonds. Natuurlijk zijn deze vrijwillige toetreders van harte welkom.

De dynamiek in onze brede doelgroep van aangesloten werkgevers uit de sectoren van Overheid en Onderwijs heeft ook in 1996 geleid tot enige collectieve uittredingen. De aanleidingen hiervoor zijn onder andere verzelfstandiging van specifieke overheidsdiensten en algemene privatiseringen. Ook van deze partijen treden er vervolgens een groot aantal weer vrijwillig toe. Voor een grote groep instellingen in de zorgsector (40.000 verzekerden) is in 1996 de politieke beslissing genomen, dat deze instellingen vanwege de verplichtstelling binnen de bedrijfstak voor de zorg tot het PGGM moeten toetreden. Voor enkele instellingen uit deze groep is dit al in 1996 gerealiseerd, voor de meeste per 1 januari 1997 en een klein aantal maakt in de loop van 1997 de overstap van ABP naar PGGM.

ABP Beleggingen moet voor meerdere opdrachtgevers met verschillende beleggingswensen kunnen werken'

ABP Beleggingen

Algemeen

ABP Beleggingen is de vermogensbeheerder van het ABP Pensioenfonds en van de ABP Verzekeringsgroep NV. Daarnaast beheert ABP Beleggingen het vermogen van externe opdrachtgevers die een relatie met ABP hebben, waaronder het VUT-fonds en het Fonds Arbeidsongeschiktheidsverzekering Overheidspersoneel (FAOP).

Kort geleden is ABP Beleggingen vermogensbeheerder geworden voor de nutsbedrijven voor de helft van de portefeuille. Deze opdracht heeft betrekking op de eerder genoemde FUR-regeling voor deze bedrijven.

Ons bedrijf dient elke objectieve performance-test met vergelijkbare vermogensbeheerders te kunnen doorstaan: qua rendement, doelmatigheid, advieskwaliteit en dienstverlening.

Beleggingsstrategie

Vanuit de missie en ambitie van ABP Beleggingen wordt de noodzaak zonneklaar van hoogpresterend vermogensbeheer. Het beleggingsbeleid van ABP Beleggingen sluit aan bij de risicostructuur en de (in de tijd gespreide) verplichtingen van het fonds. Het is voorts 'robuust' te noemen voor wat betreft de zogenaamde nooit-beheersbare onzekerheden in de wereld. Het geprivatiseerde ABP heeft thans meer mogelijkheden voor het genereren van een hoger rendement. Daartoe zal meer in aandelen en in onroerend goed worden belegd. Doel is tot het jaar 2000 stapsgewijs een optimale strategische beleggingsmix op te bouwen van 40% zakelijke waarden, waarvan 30% aandelen en 10% onroerend goed, en 60% vastrentende waarden. Eind 1996 bedroeg het totale belang in zakelijke waarden circa 25,5%, waarvan 18% in aandelen en 7,5% in onroerend goed.

De beleggingen van ABP worden in verband met een betere risicobeheersing gespreid over de gehele wereld. Met een omvangrijk vermogen is een betere

spreiding over economische sectoren en landen mogelijk en worden dus minder risico's gelopen. De rendementen op de beleggingen zijn afhankelijk van de activiteit en de winstgevendheid van de economische sectoren waarin belegd wordt. Door beleggingen over tal van verschillende sectoren en economieën in de wereld te spreiden, is de waarschijnlijkheid groter dat de zwakte van één of enkele sectoren meer dan gecompenseerd wordt door de kracht van andere bedrijfssectoren.

Het aan buitenlandse beleggingen inherente valutarisico wordt voor 50% afgedekt middels valuta-swaps. Hierdoor wordt de invloed van valutabewegingen sterk afgezwakt, in positieve zowel als in negatieve richting.

Aandacht voor het genereren van een extra performance ten opzichte van een vooraf afgesproken markt-gemiddelde zal plaatsvinden door een combinatie van actief management van deelportefeuilles, anticyclisch portefeuillebeheer en het toevoegen aan de beleggingsmix van minder liquide beleggingsvormen, waaronder beleggingen in niet-beursgenoteerde ondernemingen en - op bescheiden schaal - in venture capital.

Expliciet is in 1996 bij de inrichting van de processen, de aansturing en de systemen gelet op de eis van flexibiliteit. ABP Beleggingen moet voor meerdere opdrachtgevers met verschillende beleggingswensen kunnen werken.

Beleggen als top-down proces

Professioneel beleggen is meer kunde dan kunst. Het beheerst nemen van ingecalculeerde risico's is een ander vak dan het najagen van subjectieve en grillige winstkansen. Beleggen is een gestructureerd top-down proces waarbij per processtap risicokaders stelselmatig in het beleggingsproces worden betrokken. Beslissingen worden genomen op basis van een

De schaalgrootte van ABP werkt in ons voordeel. Daadwerkelijk professioneel vermogensbeheer is onomstotelijk een 'economies of scale' activiteit'

Beleggingen

Beleggen als top-down proces

- vaststellen risicoprofiel fonds
- strategisch beleggingsbeleid
- anticyclisch/dynamisch portefeuillebeheer
- portefeuillemanagement
- transacties
- bewaking/vastlegging/rapportage

Kerncompetenties

De procesmatige werkwijze van ABP Beleggingen leidt tot de volgende kerncompetenties:

- advisering opdrachtgever(s) en procesaansturing
- research
- kennismanagement van markten en spelers
- netwerkontwikkeling
- portefeuillemanagement
- systemen en administratie
- risico-management
- juridische know how

expliciete afweging van verwacht rendement tegenover te nemen risico's.

Als sluitstuk van het beleggingsproces staan markttransacties en bewaking, vastlegging en rapportage.

Het mondiaal beleggen van een fondsvermogen volgens een gestructureerd, beheersbaar en controleerbaar proces, vereist een flinke omvang van het apparaat.

De schaalgrootte van ABP werkt hierbij in ons voordeel. Daadwerkelijk professioneel vermogensbeheer is onomstotelijk een 'economies of scale' activiteit.

Performance

ABP Beleggingen wil zich meten met de markt. Daarom nemen wij samen met anderen deel in een jaarlijkse vergelijking van de beleggingsresultaten.

Zeker voor het vermogensbeheer voor pensioenfondsen geldt dat de performance in een meerjarig perspectief moet worden gezien. Waardeschommelingen van jaar tot jaar geven dan ook een vertekenend beeld.

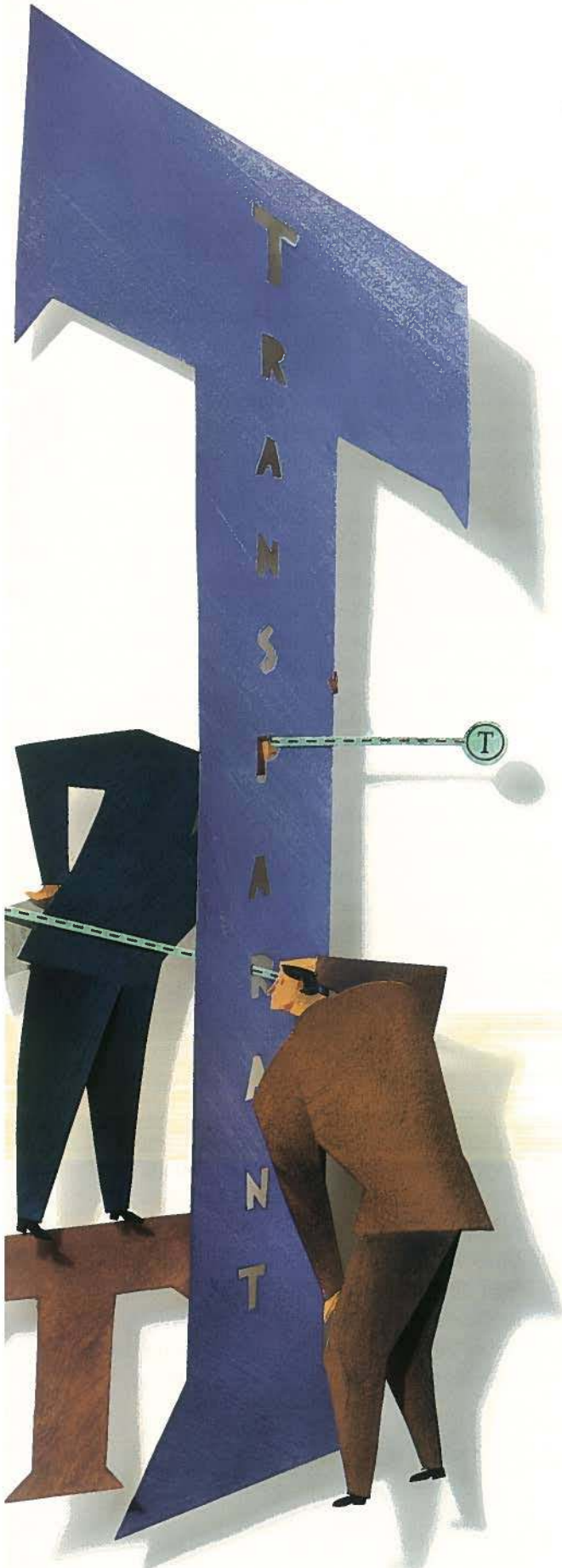
Voor ABP Beleggingen staan de lange termijnverplichtingen van ABP centraal. Een sterke performance is nodig om stabiele en zo laag mogelijke pensioenpremies te waarborgen. Een systeem van buffervorming zorgt ervoor dat op kortere termijn tegenvallende resultaten niet direct tot hogere premies leiden. De afgelopen tien jaar zijn er mooie rendementen geboekt in de beleggingsmarkten. Hiervan hebben partijen met meer ruimte voor beleggingen in zakelijke waarden dan ABP Beleggingen tot vóór 1 januari 1996 had, het meest kunnen profiteren. Nog steeds lijken de bomen tot in de hemel te groeien. De rente en inflatie zijn gedaald, het gaat de economie voor de wind, de winsten van het bedrijfsleven blijven nog steeds groeien. De economische golf maakt een opwaartse beweging. Wanneer winsten weer teruglopen of de rente en inflatie stijgen, kan het tij echter snel keren.

Performance-overzicht 1994 - 1996 in %

Gemiddelde 1994 t/m 1996	ABP	WM-Universum
Vastrentend	7,6	7,4
Aandelen	13,7	11,1
Onroerend goed	10,4	7,7
Totaal	8,8	8,5

Uit de tabel blijkt dat ABP over de periode waarin het participeert in de WM-performancemeting per categorie beter presteert dan het vergelijkbare rendement in het WM-universum. Dit bestaat uit het gemiddelde rendement van vrijwel alle Nederlandse pensioenfondsen; de portefeuilles van ABP en enkele andere zeer grote Nederlandse pensioenfondsen zijn hierin niet opgenomen. Het totale rendement wordt

verkregen door het rendement per categorie te wegen met het relatieve aandeel in de betreffende portefeuille.

Doordat ABP minder kon beleggen in aandelen dan gemiddeld in het WM-universum (15% versus 30%) is het verschil op totaalniveau geringer dan op het niveau van de individuele categorieën.

Aandelen

Gedurende het verslagjaar vond overeenkomstig het strategische groeipad een forse uitbreiding plaats van het belegde vermogen in aandelen in Amerika, Europa - inclusief Nederland - Japan en Zuidoost-Azië. Een belangrijk deel van het buitenlandse aandelenvermogen wordt belegd in intensieve samenwerking met vermogensbeheerders met de beste kennis van de lokale markten.

In 1996 zijn voorbereidingen getroffen om zelf een kernportefeuille in eigen beheer voor Europa te vormen. Van deze Europese kernportefeuille zullen uiteindelijk beleggingen in twaalf landen deel uitmaken.

Door deze uitbreiding van de onder eigen beheer staande vergrote 'thuismarkt Europa' verwacht ABP Beleggingen gunstige effecten op de kosten van vermogensbeheer. Bovendien biedt de combinatie van intern en extern beheerde portefeuilles synergievoordelen. Een hoog niveau, eigen kennis en expertise verbetert de samenwerking met de externe partijen en de wederzijdse resultaten. In 1997 wordt stapsgewijs circa 1 miljard gulden in deze portefeuille belegd.

Op selectieve basis heeft gedurende het verslagjaar een aanmerkelijke toename plaatsgevonden van beleggingen in zogenaamde 'actieve portefeuilles', met het doel om een extra rendement ten opzichte van de index te behalen. Ook is een voorzichtige start gemaakt met beleggingen in aandelen van participatiemaatschappijen in en buiten Nederland. Binnen

bepaalde bandbreedtes - een gelimiteerde omvang binnen het totaal der beleggingen - is het voordeel van beleggingen in deze fondsen een gemiddeld hoger rendement dan dat op beursgenoteerde aandelen.

Inmiddels worden selectief grotere posities genomen in Nederlandse beurs-genoteerde bedrijven die een winstgedreven strategie voeren.

Corporate governance

Het afgelopen decennium laat een sterke groei van het institutionele aandelenbezit zien. Dat geldt ook voor ABP. Het belang van de institutionele beleggers voor de financiering van Nederlandse ondernemingen valt moeilijk te overschatten. Van hun kant hebben institutionele beleggers belang bij goed geleide bedrijven en meer specifiek bij een serieuze naleving van de aandeelhoudersrechten en de zekerheid dat bij de noodzakelijke belangenafweging door het bestuur van de onderneming de belangen van de institutionele aandeelhouders serieuze aandacht krijgen. Dit laatste klemmt temeer daar voor de institutionele aandeelhouders als groep 'stemmen met de voeten' geen realistisch alternatief is. Institutionele aandeelhouders zijn meer dan ooit lange termijn-aandeelhouders geworden. Dat is de kern van de door institutionele beleggers aangezwengelde discussie over corporate governance. Het is niet toevallig dat deze discussie, die gestart is in de vs onder aanvoering van enkele grote pensioenfondsen, zijn vervolg heeft gekregen in het Verenigd Koninkrijk (Cadbury Report) en nu ook in Nederland wordt gevoerd.

Recentelijk heeft de commissie Peters, waarin de directeur Aandelen van ABP Beleggingen als vertegenwoordiger van de pensioenfondsen zitting had, voorstellen gedaan die moeten leiden tot een verbetering en intensivering van de relatie en de contacten tussen institutionele beleggers en de ondernemingsleiding,

'Institutionele aandeelhouders zijn meer dan ooit lange termijn-aandeelhouders geworden'

alsmede tot een scherpere afbakening van de verantwoordelijkheden.

Mede op basis van de bevindingen van de commissie Peters, en in goed overleg tussen de institutionele beleggers, zal ABP het beleid ten aanzien van corporate governance vastleggen in een expliciet beleids- of toetsingskader. De belangrijkste punten waarop het beleid van de onderneming zal worden beoordeeld zijn:

- bijdrage van de ondernemingsstrategie aan de lange termijn aandeelhouderswaarde;
- daadwerkelijke invulling van zeggenschap door aandeelhouders, onder andere ten aanzien van het dividendbeleid;
- kwaliteit van het bestuur en het toezicht; en tenslotte, maar zeker niet het minst belangrijk:
- zorgvuldig ondernemerschap. Dit heeft met name betrekking op de verantwoordelijkheid jegens de werknemers en het milieu. Maar ook meer algemeen dienen ondernemingen een duidelijk beeld te hebben van hun maatschappelijke rol en daaraan bewust invulling te geven.

Onroerend goed

Het enkele jaren geleden genomen besluit om vrijwel alle onroerend-goedbeleggingen in binnen- en buitenland onder te brengen in vastgoedfondsen is conform onze voornemens ten uitvoer gebracht.

Het jaar 1996 was het eerste volledige jaar van zelfstandigheid van de dochterondernemingen Winkel Beleggingen Nederland en Kantorenfonds Nederland. Deze bedrijven hebben forse inspanningen geleverd, gericht op rendementsverbetering en waren succesvol in het bevechten van stevige marktposities.

De beoogde toetreding van andere beleggers komt daarmee dichterbij. In 1997 zal worden gezien of ook de business units Woningfonds ABP en Vastgoedadministratie volledig verzelfstandigd kunnen worden.

Op de Amerikaanse vastgoedmarkten realiseerde ABP

Beleggingen in 1996 een aanzienlijke uitbreiding van strategische deelnemingen in toonaangevende vastgoedfondsen.

Inmiddels zijn er voor 1997 vergevorderde plannen om de indirecte beleggingen in Europa uit te breiden.

Gedurende 1996 zijn voorbereidingen getroffen voor het realiseren van de eerste investeringen in de sterke markten van Hong Kong, Singapore en Australië.

Vastrentende Waarden

De vastrentende portefeuille van ABP Beleggingen is momenteel vrijwel volledig geconcentreerd in beleggingen in de (veer)krachtige Nederlandse economie. ABP Beleggingen werkt momenteel plannen uit voor een bredere internationale spreiding van de vastrentende waarden. Dit schept ruimte voor nieuwe activiteiten in nieuwe markten met een hoger rendement.

Het aandeel in buitenlandse vastrentende beleggingen zal de komende jaren gestaag groeien, naast een nadrukkelijke aanwezigheid in de Nederlandse marktsectoren.

Een nieuwe activiteit betreft het afsluiten van leningsovereenkomsten met het Nederlandse bedrijfsleven en in het bijzonder met grote multinationals. Dit gebeurt direct maar ook via een strategische samenwerking, met toonaangevende partijen die een staat van dienst hebben op het gebied van corporate finance.

Een andere maatregel gericht op het realiseren van een hoger rendement, betreft beleggingen in actieve portefeuilles. Een rente-arbitrageportefeuille bestaande uit Nederlandse staatsobligaties is daarvan het eerste voorbeeld. Hiermee kan een beter rendement worden behaald bij gelijke risico's. Een zogenaamde rente-anticipatieportefeuille is thans in voorbereiding.

Gedurende het verslagjaar ontwikkelde ABP Beleggingen een volledig geautomatiseerd systeem voor de verwerking van vastrentende beleggingen. Dit in de beleg-

gingswereld unieke systeem stelt ABP Beleggingen in staat om snel in te spelen op kansen en ontwikkelingen in de markt voor openbare en onderhandse leningen. Bovendien brengt het systeem de beleggingsrisico's nauwkeurig in kaart, hetgeen leidt tot een verdere verbetering van de beheersing van risico's.

Europa thuishmarkt

Europa zal zich als gevolg van de snel toenemende internationale spreiding van de beleggingen de komende jaren in versneld tempo ontwikkelen tot de thuishmarkt van ABP Beleggingen. De komst van de EMU versnelt dit proces nog extra. Hierdoor zal er op termijn één transparante, liquide Europese geld- en kapitaalmarkt ontstaan.

Met het oog op deze ontwikkelingen zullen beleggingen binnen Europa steeds vaker intern beheerd worden.

Core business

ABP Beleggingen is zich de laatste jaren steeds meer gaan concentreren op zijn kernactiviteiten. De meeste uitvoerende activiteiten zijn ondergebracht in zelfstandige bedrijven. Dit gebeurde in 1995 reeds met de uitvoerende onroerend-goedactiviteiten. In 1996 was het de beurt aan ABP Hypotheken en zijn voorbereidingen getroffen voor Treasury Management, de toekomstige interne bank.

In wat men een omgekeerde beweging zou kunnen noemen, zal ABP Beleggingen net als in Nederland ook in het 'Europese buitenland' meer portefeuilles intern gaan beheren.

Integratie Hypotheken in Verzekeringen

ABP blijft actief beleggen in hypotheekleningen voor particulieren - voor deelnemers en voor derden - via ABP Hypotheken. Dit bedrijf is in 1996 geïntegreerd in ABP Verzekeringsgroep nv. Deze integratie resulteert in kostenvoordelen, een sterkere focus op de markt en een versterking van de dienstverlening aan de klanten.

Het beleggingsproces van ABP Beleggingen is strak-professioneel gestuurd, gedisciplineerd en transparant'

Interne bank

In 1996 gaf ABP Bestuur groen licht voor de inrichting van een interne bank. Deze regelt het liquiditeits- en betalingsverkeer voor ABP, de USZO en andere aan ABP gelieerde organisaties zoals het VUT-fonds. Daarnaast zal de interne bank de derivaten-transacties uitvoeren voor ABP Beleggingen. Op dit moment wordt bekeken of de interne bank een aparte juridische status dient te krijgen.

Risicomanagement

Verantwoordelijkheid voor een omvangrijk vermogen vraagt om nauwgezet risicomanagement. Het paritair samengestelde ABP Bestuur van vertegenwoordigers van werkgevers en werknemers geeft in de beleggingsstrategie en het jaarlijkse beleggingsplan de kaders aan waarbinnen ABP Beleggingen kan werken. De feitelijke uitvoering is vervolgens de verantwoordelijkheid van ABP Beleggingen. De ABP Beleggingscommissie van externe deskundigen adviseert ten aanzien van de beleidsvoornemens.

Het beleggingsproces van ABP Beleggingen is strak-professioneel gestuurd, gedisciplineerd en transparant. Functiescheiding zorgt voor duidelijke 'checks en balances'. Continue meting en rapportage, en interne richtlijnen die nog aanmerkelijk strenger zijn dan de richtlijnen van de wettelijke toezichthouders, dragen verder bij aan de soliditeit van het ABP beleggingsbedrijf.

De inzet van derivaten - o.a. futures, opties, swaps en termijnzaken - kan rente- en valutarisico's verminderen. Dit is voor ABP reden om het gebruik van deze instrumenten binnen strakke risicokaders stelselmatig binnen het beleggingsproces te introduceren.

Onderscheidende kracht

ABP Beleggingen biedt in de wereld van professionele vermogensbeheerders een unieke combinatie van omvang, toewijding en onafhankelijkheid.

Het laatste maar geenszins het minst belangrijke punt van positief onderscheid ligt besloten in het ontbreken van een eigen ABP-winstbejag.

De omvang van het belegde fondsvermogen is geen doel op zich. 'Economies of scale' gaan in een 'bedrijf' als dit wel degelijk hand in hand met de schaalgrootte. Ook recent onderzoek onder Amerikaanse en Canadese pensioenfondsen bevestigt onze stelling dat schaalgrootte hand in hand gaat met lage kosten - bijvoorbeeld uitgedrukt in apparaatskosten per miljard gulden belegd vermogen.

Omvang stelt ons in staat professionaliteit over een breed front op te bouwen, waardoor een actief, en de wereld omvattend beleggingsbeleid kan worden gevoerd. Onze toewijding mag blijken uit het feit dat ABP al 75 jaar een sterke band onderhoudt met de werkgevers en werknemers voor overheid en onderwijs. Kort en krachtig: wij kennen geen andere belangen dan die van onze opdrachtgevers en deelnemers: werkgevers en werknemers.

ABP Beleggingen kent zijn opdrachtgevers als geen ander en kan daardoor permanent zorgen voor een doeltreffende beleggingsstrategie. Het resultaat is een optimale verhouding tussen beleggingsopbrengsten en premies.

De organisatie heeft alle disciplines van vermogensbeheer in eigen huis en slaagt er in 's werelds beste externe vermogensbeheerders binnen tal van eigen beleggings-specialismes aan zich te binden tegen acceptabele kosten. Door een uitgebalanceerd geheel van toegesneden deskundigheid, ervaring en toegepast inzicht, relatienetwerken en informatie blijken wij uitstekend toegerust om hoge rendementen te realiseren.

Personalia

Bestuur

Voorzitter

drs. J. Kleiterp

Van werkgeverszijde

W. Drees

mr. P.H. Holthuis (tot 01-09-1996)

prof. dr. L. Koopmans

drs. J. Riezenkamp (vanaf 01-09-1996)

A.F.P.M. Scherf

drs. D.M. Sluimers

prof. dr. R.J. in 't Veld (vanaf 23-10-1996)

Van werknemerszijde

H.J. Albersen

E.J. Anneveld

R. van Leeuwen

drs. C.L.J. van Overbeek

A.C. van Pelt

drs. X.J. Den Uyl

Directieraad

Voorzitter

drs. J.W.E. Neervens

Lid Directieraad

mr. P.J. Bezemer (tot 01-07-1996)

Lid Directieraad

mr. drs. J.F. Maassen (vanaf 01-05-1996)

Lid Directieraad

prof. dr. J.M.G. Frijns

Hoofd Bestuursbureau

mw. mr. J.C.J. Pluymaekers -
Pessers

Externe actuaris

Brans & Co, raadgevende
actuarissen

Externe accountant

Moret Ernst & Young Accountants

Beleggingscommissie

prof. drs. J.H. Goris

prof. drs. V. Halberstadt

prof. dr. M.J.L. Jonkhart

drs. C. van Rijn

W.R. Slee

prof. dr. Th.M. Scholten

mr. A. Timmermans

Commissie van Beroep

E.J. Anneveld

mr. M.A. van Middelaar

drs. C.L.J. van Overbeek

A.C. van Pelt

mr. M.J.F. Stelling

mr. J.A.P. Veringa

Raad van Advies

Van werkgeverszijde

Sector Onderwijs, Cultuur

en Wetenschappen

mr. J. v.d. Boon

mr. E.H. Broekhuizen

H. Henneveld

mr. A.G. Melis

F. Prins

mr. J. Schutter

P.A. Taapke

mr. N.M. Verbraak

mr. A.G. Wever

R. Wolfensberger

Sector Rijk

mr. E.W. Nijgh

R.E.F.M. Nijhof

B. Nijstad

mr. P.A.J. Sieverding

B.A.H. van Zweden

Sector Defensie

Cdr. L.J.W.E. Brand

F. Hoefsloot

W.G.A. van der Wansem

Sector Politie

drs. J.F. Boskma

drs. J. van Hoorn

B.J.C. Schot

Sector Rechterlijke Macht

mr. R. Appels

mr. drs. J.M. Vroomen

Sector Gemeenten

F. Biesta

Mw. drs. G. Derks

drs. D. Kooistra

Mw. G.H. Faber

N.G.M. van Os

B.E. Schellekens

Sector Provincies

mr. L.A.C.M. van Wayenburg

P. van der Wiel

Sector Waterschappen

drs. W.R. van Heemst

drs. R.J.W. Sissink

Werkgeversvereniging Energie- en

Nutsbedrijven (WENB)

mr. G.L. van der Kraan

mr. M.G.F. Schoenmakers (tot 01-09-1997)

mr. P.C.F. van der Vlucht

Van werknemerszijde

ACOP

dr. M.W.G. de Bolster
Mw. J.A.R.M van Egmond
A.G. van Heulen
J.J. Korstanje
H.J. Nieuwenhuizen
R. Oosten
Mw. E.J. Post-Joppe
J. Sikkema
R.W. Sriram
J. Versluis
G. Visser
H. van Weeren
H. van der Woude

CCOOP

prof. dr. F. van Dam
P.J.G. Haenen
J.A. de Heer
J.C.L. Huis in 't Veld
F.J.C. van der Looy
G.H.P. Meijer
H.G. de Pee
Mw. M.J. de Sutter-Besters

CSPO

R. van Bodegraven
A. Hack
Mw. M.A. Lugtenburg-Smid
R.J. Reitsma

AC

J. Brommer
mr. drs. A.C.C. Cats
G.H. Kocken
prof. dr. M. Koster
E.J. van de Pol
R.H. Roggema

CMHF

drs. J.J. van Oosterwijk Bruijn
kol.M.A. b.d. D. Purmer R.A.
ir. T.W. van der Stelt
W.B.M. Treu
ir. A.W. Verburg

Afkortingen en begrippen

AAF Algemeen Arbeidsongeschiktheidsfonds
AOW Algemene Ouderdomswet
AWW Algemene Weduwen- en Wezenwet
ANW Algemene Nabestaandenwet
VB Vereniging van Bedrijfspensioenfondsen
CPB Centraal Planbureau
FAOP Fonds Arbeidsongeschiktheidsverzekering Overheidspersoneel
FLO Functioneel Leeftijdsontslag
FPU Regeling Flexibel Pensioen en Uittreden
FTA's Full Time Arbeidsplaatsen
FUR Flexibele Uittredingsregeling
HPT Herplaatsingstoelage
HRM Human Resources Management
IP Invaliditeitspensioen
IP+ Bovenwettelijk invaliditeitspensioen
NP Nabestaandenpensioen
OP Ouderdompensioen
OPF Stichting voor Ondernemingspensioenfondsen
PGGM Stichting Pensioenfondsen voor de Gezondheid, Geestelijke en Maatschappelijke belangen
PSW Pensioen- en Spaarfondsenwet
ROP Raad voor het Overheidspersoneelsbeleid
Stichting USZO Uitvoeringsinstelling Sociale Zekerheid voor Overheid en onderwijs
VUT-regeling Regeling Vervroegd Uittreden
WAO Wet Arbeidsongeschiktheid
Wet BPF Wet betreffende verplichte deelneming in een bedrijfspensioenfonds
Wet FVP/ABP Wet Financiële Voorzieningen Privatisering ABP
WM-Universum World Markets Company-Universum

Backservice Aanpassing van de (in het verleden) opgebouwde pensioenaanspraken op grond van de individuele loonontwikkeling. Deze aanpassing is karakteristiek voor het eindloonstelsel. Zie ook: indexatie.

Call Centre De organisatorische eenheid die in staat is alle telefonisch gestelde vragen omtrent producten en regelingen van ABP en USZO snel en adequaat te (laten) beantwoorden.

Duration De gevoeligheid van de waarde van vastrentende waarden voor fluctuaties in de kapitaalmarktrente, rekening houdend met de resterende looptijd van die beleggingen.

Employee Benefits Pakket Een samenstel van wettelijke, collectieve en individuele voorzieningen, gericht op het behalen van een bij de specifieke individuele situatie passende inkomenszekerheid.

Exposure De mate waarin een (deel van een) beleggingsportefeuille gevoelig is voor een bepaald risico, bv. voor valutafluctuaties, rentefluctuaties, koersfluctuaties etc.

Financieringsstelsel De methodiek van financiering van de pensioenvoorziening.

Te onderscheiden zijn:

- kapitaaldekking: de pensioenen worden vooruit gefinancierd uit premies en beleggingsopbrengsten, zodanig dat op de ingangsdatum voldoende vermogen aanwezig is;
- rentedekking: bijzondere vorm van kapitaaldekking, waarbij de premies ineens op de ingangsdatum worden betaald;
- omslag: de uitkeringen worden direct uit de premies gefinancierd, zonder dat sprake is van vermogensvorming.

Financiële derivaten Ook wel afgeleide financiële instrumenten genoemd, is een verzamelnaam, waaronder zeer veel financiële producten vallen. Het zijn financiële instrumenten, waarvan de waarde afhankelijk is van de waarde van andere, meer fundamentele variabelen. De onderliggende waarden van derivaten zijn gewoonlijk afkomstig uit één van de volgende vier groepen: rentewaarden, valuta's, aandelen en fysieke goederen.

Het gebruik van derivaten door ABP past binnen de eisen die gelden voor het algemene beleggingsbeleid. Derivaten mogen alleen worden gebruikt ter beheersing van rente-, valuta- of aandelenrisico's of als (tijdelijk) instrument om (snel) een positie in te nemen waar dit via primaire beleggingen (leningen en effecten) niet of alleen tegen hoge transactiekosten mogelijk is. Derivaten mogen niet voor speculatieve doeleinden worden aangewend.

Forward Een forward is een overeenkomst tussen twee partijen om een bepaald actief te kopen of te verkopen op een bepaald tijdstip in de toekomst tegen een bepaalde prijs.

Future Een gestandaardiseerd termijncontract waarmee via de financiële markten risico's kunnen worden verhandeld. Futures stellen ABP in staat beleggingsrisico's af te dekken.

Fondsrendement Het gerealiseerde beleggingsresultaat gerelateerd aan het beschikbare fondsvermogen.

Indexatie Aanpassing van de (in het verleden) opgebouwde rechten aan de algemene loonontwikkeling van ambtenaren in enig jaar. Dit gebeurt voor actieven, slapers en gepensioneerden.

Performance meetings

Het meten van het behaalde beleggingsrendement en het afzetten daarvan tegen het rendement van vooraf gespecificeerde marktindices (benchmark).

Pensioenregeling Stelsel van regels volgens welke het pensioen wordt afgeleid van relevante grootheden.

Te onderscheiden zijn:

- vaste bedragenstelsel: het pensioen is een vast bedrag, onafhankelijk van diensttijd en loon;
- middelloonstelsel: het pensioen is gebaseerd op de diensttijd en het gemiddeld loon;
- eindloonstelsel: het pensioen is gebaseerd op de diensttijd en het laatst verdiende loon. Ingeval van inkomens-achteruitgang worden de oude rechten gehandhaafd en de daaraan toe te voegen nieuwe rechten gebaseerd op het nieuwe (lagere) salaris.
- beschikbare premiestelsel: het pensioen is gebaseerd op de tijdens de diensttijd betaalde premies plus rente-opbrengsten over deze premies.

Rekenrente Disconteringsvoet waarmee toekomstige pensioenuitkeringen contant gemaakt worden, dat wil zeggen uitgedrukt worden in guldens van nu; de huidige rekenrente bedraagt 4% hetgeen een bestendig verschil veronderstelt tussen het beleggingsrendement en de algemene loonontwikkeling van 4%.

Swaps Een swap is een transactie waarbij betalingsstromen van een verschillend karakter, gedurende een zekere periode, volgens een bepaald schema tegen elkaar worden geruild. Hierbij worden soms de onderliggende hoofdsommen aan het einde van de looptijd uitgewisseld. Swaps zijn onderhandse overeenkomsten.

Solidariteit Het door het maken van collectieve afspraken tussen werkgevers en werknemers binnen een bepaalde bedrijfstak omtrent oudedags-, nabestaanden en bovenwettelijke invaliditeitsvoorzieningen mogelijk maken dat dit voor alle werknemers binnen die bedrijfstak tegen één uniforme premie kan geschieden, zonder selectie op basis van leeftijd, geslacht, gezondheid of anderszins.

Venture capital Risicodragend vermogen dat aan (startende) ondernemingen ter beschikking wordt gesteld. Dit geschiedt veelal onder (gedeeltelijke) garantie van de overheid.

the
 1990s
 1990s
 1990s

the
 1990s
 1990s
 1990s

the
 1990s
 1990s
 1990s

the
 1990s
 1990s
 1990s

the
 1990s
 1990s
 1990s

the
 1990s
 1990s
 1990s

the
 1990s
 1990s
 1990s

Appendix

Table 1

Table 1. Description of the sample and the variables used in the analysis

Variable	Description	Source
Age	Age in years	Panel Study of Income Dynamics
Female	Female (1) or male (0)	Panel Study of Income Dynamics
Married	Married (1) or not married (0)	Panel Study of Income Dynamics
White	White (1) or non-white (0)	Panel Study of Income Dynamics
High school	High school graduate (1) or not (0)	Panel Study of Income Dynamics
Black	Black (1) or non-black (0)	Panel Study of Income Dynamics
Hispanic	Hispanic (1) or non-Hispanic (0)	Panel Study of Income Dynamics
Married	Married (1) or not married (0)	Panel Study of Income Dynamics
Female	Female (1) or male (0)	Panel Study of Income Dynamics
Age	Age in years	Panel Study of Income Dynamics
White	White (1) or non-white (0)	Panel Study of Income Dynamics
High school	High school graduate (1) or not (0)	Panel Study of Income Dynamics
Black	Black (1) or non-black (0)	Panel Study of Income Dynamics
Hispanic	Hispanic (1) or non-Hispanic (0)	Panel Study of Income Dynamics

Table 2. Description of the sample and the variables used in the analysis

Variable	Description	Source
Age	Age in years	Panel Study of Income Dynamics
Female	Female (1) or male (0)	Panel Study of Income Dynamics
Married	Married (1) or not married (0)	Panel Study of Income Dynamics
White	White (1) or non-white (0)	Panel Study of Income Dynamics
High school	High school graduate (1) or not (0)	Panel Study of Income Dynamics
Black	Black (1) or non-black (0)	Panel Study of Income Dynamics
Hispanic	Hispanic (1) or non-Hispanic (0)	Panel Study of Income Dynamics
Married	Married (1) or not married (0)	Panel Study of Income Dynamics
Female	Female (1) or male (0)	Panel Study of Income Dynamics
Age	Age in years	Panel Study of Income Dynamics
White	White (1) or non-white (0)	Panel Study of Income Dynamics
High school	High school graduate (1) or not (0)	Panel Study of Income Dynamics
Black	Black (1) or non-black (0)	Panel Study of Income Dynamics
Hispanic	Hispanic (1) or non-Hispanic (0)	Panel Study of Income Dynamics

Table 3. Description of the sample and the variables used in the analysis

Variable	Description	Source
Age	Age in years	Panel Study of Income Dynamics
Female	Female (1) or male (0)	Panel Study of Income Dynamics
Married	Married (1) or not married (0)	Panel Study of Income Dynamics
White	White (1) or non-white (0)	Panel Study of Income Dynamics
High school	High school graduate (1) or not (0)	Panel Study of Income Dynamics
Black	Black (1) or non-black (0)	Panel Study of Income Dynamics
Hispanic	Hispanic (1) or non-Hispanic (0)	Panel Study of Income Dynamics
Married	Married (1) or not married (0)	Panel Study of Income Dynamics
Female	Female (1) or male (0)	Panel Study of Income Dynamics
Age	Age in years	Panel Study of Income Dynamics
White	White (1) or non-white (0)	Panel Study of Income Dynamics
High school	High school graduate (1) or not (0)	Panel Study of Income Dynamics
Black	Black (1) or non-black (0)	Panel Study of Income Dynamics
Hispanic	Hispanic (1) or non-Hispanic (0)	Panel Study of Income Dynamics

Inhoud Jaarrekening 1996

Vijf Grondslagen voor de
financiële verslaggeving

Acht Fondspositie

Tien Geconsolideerde financiële
overzichten

Twaalf Toelichtingen op de
geconsolideerde financiële
overzichten

Eenentwintig Overige gegevens

Grondslagen voor de financiële verslaggeving

Algemeen

Bij de privatisering van het publiekrechtelijke Algemeen Burgerlijk Pensioenfonds per 1 januari 1996 werd de Stichting Pensioenfonds ABP opgericht, een bedrijfspensioenfonds dat de collectieve pensioenregeling voor de 'bedrijfstak' overheid en onderwijs uitvoert en als zodanig de werkzaamheden van het voormalige Algemeen Burgerlijk Pensioenfonds voortzet (met uitzondering van het sociale zekerheidsdeel, dat is ondergebracht bij de Stichting uszo).

Bij de opzet van de financiële verslaggeving is gekozen voor een andere wijze van presentatie van de balans. Dit om te anticiperen op de verwachte richtlijnen voor de verslaggeving van pensioenfonds. In de geconsolideerde balansopstelling wordt nu uitgegaan van de verplichtingen opgebouwde rechten. Het verschil met het beschikbare vermogen wordt aangeduid als marge.

De geconsolideerde verloopstaat bevat de uitkomsten van de vergelijking tussen de ontwikkelingen van de verplichtingen met die van het beschikbare vermogen.

Naast de wijziging in de presentatie heeft ook een herziening van de waarderingsgrondslagen plaatsgevonden. De beleggingen in zakelijke waarden - aandelen, converteerbare obligaties, direct en indirect onroerend goed - worden gewaardeerd tegen de gemodificeerde actuele waarde. Dit is de marktwaarde, in voorkomend geval taxatiewaarde, onder aftrek van een buffer die ten laagste nihil is en ten hoogste gelijk aan de som van 30% van de marktwaarde van de beleggingen in aandelen en converteerbare obligaties en 15% van de marktwaarde, dan wel taxatiewaarde, van de beleggingen in direct en indirect onroerend goed. De buffer wordt gemuteerd met de waardeontwikkeling van de betreffende beleggingscategorieën bestaande uit de koerswaarde- en valutafluctuaties en bij verkoop gerealiseerde resultaten.

De bedragen die de maximum- of minimumomvang van de buffer over- respectievelijk onderschrijden worden verantwoord als beleggingsresultaat.

De waarderingsgrondslag van de vastrentende waarden - onderhandse leningen, hypothecaire leningen en obligaties - blijft de aflossingswaarde gecorrigeerd voor nog niet vrijgefallen agio/disagio tegen actuele valutakoersen. Gezien de ten opzichte van de zakelijke waarden geringe volatiliteit wordt het vormen van een buffer voor waardefluctuaties hier niet nodig geacht.

Nieuw is ook het opnemen van de beleggingen inclusief de bijbehorende vorderingen, schulden en liquide middelen. Dit leidt tot een verlaging van het netto vlottend actief. Met deze wijziging in de presentatie wordt consistentie bereikt tussen de verschillende deelportefeuilles en aansluiting verkregen bij het in beleggerskringen in zwang zijnde denken in portefeuilletermen.

De wijzigingen in de presentatie en in de waarderingsgrondslagen hebben per saldo geen invloed op het totaal beschikbaar vermogen per eind 1995.

Op onderdelen is uiteraard sprake van plussen en minnen als gevolg van deze wijzigingen. De invloed van de wijziging in de grondslagen over het jaar 1996 bedraagt + f 6 miljard en bestaat uit een overloop van de buffer voor beleggingen in zakelijke waarden. Dit bedrag is opgenomen in de post beleggingsresultaat.

In de presentatie is het vermelden van cijfers vóór consolidatie achterwege gelaten. Dit is gedaan ter wille van de overzichtelijkheid, daar de gegevens voor en na consolidatie vrijwel identiek zijn. De vergelijkende cijfers 1995 zijn gepresenteerd volgens de nieuwe systematiek.

Grondslagen voor de consolidatie

In de geconsolideerde jaarrekening worden alle

groepsmaatschappijen opgenomen met toepassing van de integrale methode van consolideren. De financiële gegevens van door ABP of groepsmaatschappijen aangegane joint-ventures (partnerships) worden geconsolideerd naar evenredigheid van het gehouden belang.

Niet geconsolideerd zijn de deelnemingen in ABP Verzekeringsgroep NV. De activiteiten van ABP Verzekeringsgroep NV zijn volledig gescheiden van de activiteiten van het pensioenfonds.

Grondslagen voor de omrekening van vreemde valuta

De activa en passiva in vreemde valuta en de ter dekking van het valutarisico afgesloten transacties worden in guldens omgerekend tegen de koersen per balansdatum. De hieruit voortvloeiende omrekeningsverschillen worden wat betreft de vastrentende waarden verantwoord in de post beleggingsresultaat en wat betreft de zakelijke waarden in de buffer.

Baten en lasten in vreemde valuta worden in guldens omgerekend tegen de koersen per transactiedatum. De verschillen tussen de transactiekoers en de koers van afwikkeling worden opgenomen in het beleggingsresultaat.

De voor omrekening gehanteerde koersen zijn de WM-fixingkoersen 16.00 uur Londen-tijd, zoals gepubliceerd via Reuters.

Waarderingsgrondslagen

Verplichtingen opgebouwde rechten

De verplichtingen worden bepaald als de huidige waarde van de verwachte toekomstige uitkeringen, rekening houdend met daarvoor benodigde excassokosten voor de onderscheiden pensioensoorten, uitsluitend voor de tot en met ultimo boekjaar opgebouwde (tijdsevenredige) rechten van de dan aanwezige deelgerechtigden. De berekeningen zijn gebaseerd op actuariële grondslagen, onder meer rekenrente, kansreeksen voor actieven en slapers

alsmede voor gehuwdheidsfrequenties. De in de berekeningen gehanteerde rekenrente is 4%. Dit houdt in dat de overrente boven dit percentage jaarlijks beschikbaar is voor indexatie van ingegane en uitgestelde pensioenen. De overige actuariële grondslagen zijn ontleend aan waarnemingen op het eigen deelgerechtigdenbestand. Zij worden eens per twee jaar vastgesteld en in de tussentijd jaarlijks geëvalueerd.

Vastrentende waarden

Onderhandse leningen, hypothecaire leningen en obligaties worden gewaardeerd tegen aflossingswaarde gecorrigeerd voor nog niet vrijgevallen agio/disagio, inclusief vorderingen, schulden en liquide middelen. De omrekening van vreemde valuta in guldens geschiedt tegen de koersen op balansdatum. Agio/disagio wordt op basis van gemiddelde looptijd toegerekend aan het beleggingsrendement. De klimleningen worden gewaardeerd inclusief geactiveerde rente en spaarhypotheken onder aftrek van het opgebouwde spaarkapitaal. Waar nodig wordt rekening gehouden met een, op basis van een beoordeling van de volwaardigheid, noodzakelijk geachte waardecorrectie.

Zakelijke waarden

Aandelen (inclusief beleggingen in participatiemaatschappijen), converteerbare obligaties, direct en indirect onroerend goed worden gewaardeerd tegen de gemodificeerde actuele waarde inclusief bijbehorende vorderingen, schulden en liquide middelen. De omrekening van vreemde valuta in guldens geschiedt tegen de koersen op balansdatum. Indien voor deze beleggingen geen beursnotering bestaat, wordt de intrinsieke waarde genomen.

De gemodificeerde actuele waarde is de marktwaarde, in voorkomend geval de taxatiewaarde, onder aftrek van een buffer. Voor een nadere toelichting: zie het onderdeel Algemeen op pagina vijf.

Ingeval van het houden van aandelen in startende

ondernemingen vindt, gedurende de periode waarin aanloopverliezen worden verwacht, waardering plaats tegen het ingebrachte kapitaal. Na deze periode wordt overgegaan op de gemodificeerde actuele waarde. Vorderingen uit hoofde van financiële lease onroerend goed worden gerubriceerd onder beleggingen in onroerend goed en gewaardeerd tegen de contante waarde van de toekomstige termijnen, waarbij de contractueel overeengekomen rentevoet geldt als disconteringsfactor. Bij het bepalen van de maximale omvang van de buffer telt financiële lease onroerend goed niet mee.

Netto vlottend actief

Vlottende activa van materiële aard worden gewaardeerd tegen verkrijgingsprijs verminderd met lineaire afschrijvingen berekend over de geschatte economische levensduur. Bedrijfsgebouwen voor eigen gebruik worden gewaardeerd tegen taxatiewaarde in verhuurde staat. Op deze bedrijfsgebouwen vinden geen jaarlijkse afschrijvingen plaats.

Niet aan beleggingsportefeuilles toewijsbare vorderingen, liquide middelen en kortlopende schulden alsmede overlopende rente worden opgenomen tegen nominale waarde.

Onder het netto vlottend actief zijn opgenomen de zogenoemde mitigeringsvoorziening OP/NP (ouderspensioenen/nabestaandenspensioenen) en VUT, en de zogenoemde reductievoorziening FPU. Deze voorzieningen werden in 1995 gevormd voor een tijdelijke verlaging van de door werkgevers en werknemers te betalen premie. De eerste vloeit voort uit de wet FVP/ABP (Financiële Voorzieningen Privatisering ABP), de tweede uit de regeling FPU (Flexibel Pensioen en Uittreden).

Resultatenrekening en verloopstaat

De in de resultatenrekening en de verloopstaat opgenomen posten zijn voor wat betreft de overloop van de buffer en de mutaties in de verplichtingen bepaald door de in de balans gehanteerde waarderingsgrondslagen. Gerealiseerde beleggingsopbrengsten, premies, uitkeringen en kosten zijn opgenomen tegen nominale waarde en toegerekend aan de periode waarop ze betrekking hebben.

Fondspositie

Het jaar 1996

Voor de bepaling van de fondspositie is het van belang te constateren of de tot de balansdatum opgebouwde rechten zijn gedekt door beschikbaar vermogen. Zoals uit onderstaand overzicht blijkt is dat ultimo 1996 het geval. De dekkingsgraad voor OP/NP, dat wil zeggen na eliminatie van bovenwettelijk IP, bedraagt 108,3%.

(in f miljoen)	Voorziening opgebouwde rechten	Beschikbaar vermogen	Ontwikkeling marge
Ultimo 1996 (vóór dotatie FPU)	193.283	211.428	18.145
Ultimo 1995	179.359	194.946	15.587
Fondsresultaat	13.924	16.482	2.558
Dotatie FPU	-	-2.500	-2.500
Mutatie marge	13.924	13.982	58

De ontwikkeling van de voorziening opgebouwde rechten en van het vermogen in 1996 op hoofdlijnen is in onderstaand overzicht weergegeven.

Ontwikkeling voorziening opgebouwde rechten (in f miljoen)			Ontwikkeling beschikbaar vermogen
Rekenrente	7.224	7.224	Beleggingsresultaat, rekenrente
Pensioenindexaties en loondrift	5.189	13.545	Beleggingsresultaat, excedent
Pensioenopbouw	5.407	4.234	Premies
Beschikbaar voor uitkeringen	-7.487	-7.683	Pensioenen en uitkeringen
Actualisering grondslagen	4.336	-	
Verwachte kosten en overige mutaties	-745	-838	Kosten en overige mutaties
	13.924	16.482	
	-	-2.500	Reductievoorziening FPU
Totale ontwikkeling	13.924	13.982	

Als toelichting op de tabel hierboven dient het volgende. Het beleggingsresultaat kan worden afgezet tegen de oprenting van de verplichtingen op basis van de actuariële rekenrente van 4% alsmede het effect van algemene salaris- en franchiseontwikkelingen en loondrift op de pensioenverplichtingen. Uit de tabel blijkt dat het saldo van deze twee posten dit jaar bijzonder gunstig was, voornamelijk als gevolg van de ontwikkeling van de aandelenmarkt.

Het verschil tussen pensioenopbouw en premies wordt in belangrijke mate verklaard door de systematiek van het synthese-model. In dit model is de op de lange termijn benodigde premie het uitgangspunt, terwijl de post pensioenopbouw vooral wordt bepaald door gebeurtenissen in het verslagjaar. Voor de werking van het synthesemodel wordt verwezen naar de profiel-schets in dit jaarverslag.

Pensioenen en uitkeringen komen ten laste van het vermogen. Ter dekking daarvan komt een bedrag beschikbaar uit de daarvoor getroffen voorziening opgebouwde rechten.

In aanvulling op het vorig jaar uitgevoerde onderzoek naar de (eigen) actuariële grondslagen heeft in de loop van 1996 nader onderzoek plaatsgevonden naar in het bijzonder de sterftegrondslagen.

Daarbij zijn de sterftegrondslagen niet - zoals gebruikelijk - gebaseerd op de waarneming van het aantal personen, maar zijn de betreffende kansen gewogen met de financiële gevolgen die daarmee zijn gemoeid. De conclusie uit het onderzoek is dat de voorziening opgebouwde rechten moet worden versterkt en wel met f 3,4 miljard. Daarnaast zijn de uitkomsten van het vorige vijfjaarlijkse grondslagenonderzoek doorgetrokken tot ultimo 1996. Dit vergde een additionele toevoeging aan de voorziening van f 0,9 miljard. Beide toevoegingen bedragen samen f 4,3 miljard, dit is iets meer dan 2%.

De belangrijkste componenten van de post overige mutaties zijn administratieve bijstellingen van de voorziening opgebouwde rechten ultimo 1995 en resultaten op kanssystemen.

Al met al is het jaar 1996 afgesloten met een marge van f 15,6 miljard en met een positief fondsresultaat van f 2,6 miljard. De dekkingsgraad voor OP/NP was, rekening houdend met een verlaging van het fondsvermogen ten behoeve van een extra dotatie aan de reductievoorziening FPU, 108,3%.

Premiestelling

a) OP/NP

In het financieringsstelsel van ABP, het zogeheten synthesesemodel, wordt een dekkingsgraad van 110% van de opgebouwde rechten nagestreefd om de verplichtingen ook in de toekomst veilig te kunnen stellen. Uitgangspunt bij de premiestelling is de op de lange termijn

benodigde premie. Daarop worden zodanige verhogingen dan wel verlagingen toegepast dat een van de 110% afwijkende dekkingsgraad zich telkens weer in de richting van die norm beweegt.

Voor het jaar 1997 is het premiepercentage vastgesteld op 12,4, hetgeen 0,8% punt hoger is dan het voor 1996 geldende percentage. De belangrijkste oorzaak voor deze premieverhoging is de invoering van de in het verslagjaar 1995 geactualiseerde grondslagen betreffende sterfte- en gehuwdheidsfrequenties, waar in het vorige jaarverslag reeds melding van werd gemaakt. Besloten is om de daaruit volgende premiestijging te beperken, onder meer door het effect over twee jaren te faseren.

b) Reparatie ANW-hiaten

De sociale partners hebben afgesproken om binnen het fonds de belangrijkste inkomensgevolgen te repareren van de invoering per 1 juli 1996 van de nieuwe ANW (Algemene Nabestaanden Wet). Deze nieuwe sociale verzekering, die de AWW (Algemene Weduwen- en Wezenwet) vervangt, leidt voor een grote groep van nabestaanden tot een inkomensterugval. Via het fonds wordt een deel van de ontstane hiaten opgevuld. De dekking van deze last - inclusief de last van het tweede halfjaar 1996 - vergt voor 1997 een additionele premie van 0,2%, gerekend over dezelfde premiegrondslag als die van de OP/NP-regeling.

c) Bovenwettelijk IP

Het premiepercentage voor het bovenwettelijk IP (invaliditeitspensioen uitgaande boven WAO-conform) voor 1997 is vastgesteld op 2,0. Bij de vaststelling van dit premiepercentage is, in het bijzonder in de overgangperiode naar de WAO-conforme regeling, sprake van betrekkelijk veel onzekerheid omtrent het aantal uitkeringsgevallen en de hoogte van de aanspraken. Aangezien het bovenwettelijk IP wordt gefinancierd volgens het stelsel van rentedekking, waarbij kleine afwijkingen tussen aannames en realisaties tot substantiële premie-effecten kunnen leiden, is de premiestelling voor het jaar 1998 in dit stadium nog zeer onzeker.

Geconsolideerde financiële overzichten

Geconsolideerde balans

(in f miljoen)	31-12-1996	31-12-1995
Verplichtingen		
Ouderdoms- en nabestaandenpensioenen	188.633	175.859
Bovenwettelijke invaliditeitspensioenen	4.650	3.500
	193.283	179.359
Beschikbaar Vermogen		
Vastrentende waarden	163.202	158.044
Zakelijke waarden	47.513	37.546
Netto vlottend actief	-1.787	-644
	208.928	194.946
Marge	15.645	15.587

Geconsolideerde resultatenrekening

(in f miljoen)	1996	1995
Benodigde rekenrente	-7.224	-6.847
Beleggingsresultaten, rekenrentedeel	7.224	6.847
	0	0
Effect pensioenindexaties en loondrift	-5.189	-2.181
Beleggingsresultaten, excedent	13.545	7.600
	8.356	5.419
Pensioenopbouw	-5.407	-5.396
Premiebatens	4.234	4.259
	-1.173	-1.137
Verwachte pensioenen en uitkeringen	7.487	7.147
Werkelijke pensioenen en uitkeringen	-7.683	-7.321
	-196	-174
Actualisering grondslagen	-4.336	-5.526
Verwachte kosten en overige mutaties	745	-997
Werkelijke kosten en overige mutaties	-838	-653
	-93	-1.650
Fondsresultaat	2.558	-3.068

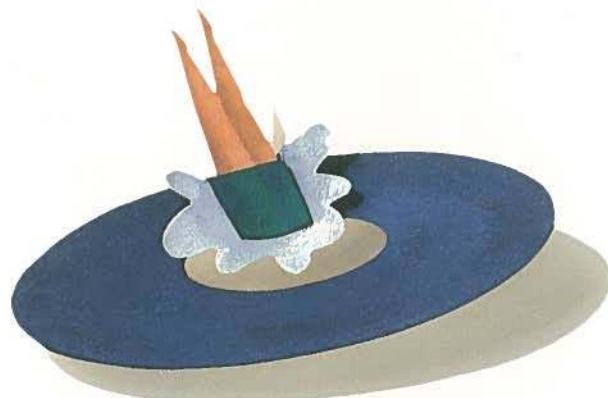
Heerlen, 17 april 1997

Geconsolideerde verloopstaat van verplichtingen en beschikbaar vermogen

(in f miljoen)	1996	1995
Verplichtingen primo	179.359	165.559
Mutaties in verplichtingen		
Benodigde rekenrente	7.224	6.847
Effect pensioenindexaties en loondrift	5.189	2.181
Pensioenopbouw	5.407	5.396
Verwachte pensioenen en uitkeringen	-7.487	-7.147
Actualisering grondslagen	4.336	5.526
Verwachte kosten en overige mutaties	-745	997
Verplichtingen ultimo	193.283	179.359
Beschikbaar vermogen primo	194.946	184.214
Mutaties in beschikbaar vermogen		
Beleggingsresultaten	20.769	14.447
Premiebatens	4.234	4.259
Pensioenen en uitkeringen	-7.683	-7.042
Netto apparaatskosten	-309	-279
Overige mutaties	-529	-653
Reductievoorziening FPU	-2.500	-
Beschikbaar vermogen ultimo	208.928	194.946
Marge primo	15.587	18.655
Mutaties in marge		
Fondsresultaat	2.558	-3.068
Dotatie reductievoorziening FPU	-2.500	-
Marge ultimo	15.645	15.587

Heerlen, 17 april 1997

Toelichtingen op de geconsolideerde financiële overzichten

Toelichting op de geconsolideerde balans

(in f miljoen)	31-12-1996	31-12-1995			
Verplichtingen	193.283	179.359			
De samenstelling van de verplichtingen opgebouwde rechten ouderdoms- en nabestaandenpensioenen, alsmede de verplichtingen uit hoofde van bovenwettelijke invaliditeitspensioenen, is als volgt te specificeren:					
Actieven	71.923	67.162			
VUT'ers	12.029	11.739			
Wachtgelders	9.479	8.089			
Slapers	9.844	9.414			
Invaliden	12.640	12.476			
Gepensioneerden	51.794	48.125			
Nabestaanden	20.024	18.854			
Voorziening sterfte	900	-			
Ouderdoms- en nabestaandenpensioenen	188.633	175.859			
Bovenwettelijke invaliditeitspensioenen	4.650	3.500			
	193.283	179.359			
Beschikbaar Vermogen	208.928	194.946			
Vastrentende waarden	163.202	158.044			
Vastrentende waarden betreffen onderhandse leningen, obligaties, pand- en spaarbrieven en hypothecaire leningen. Het verloop van de vastrentende waarden is als volgt geweest:					
Verloop vastrentende waarden	Onderhandse leningen	Obligaties c.a.	Hypothecaire leningen	Totaal 1996	Totaal 1995
Beginstand	100.565	38.996	18.483	158.044	155.222
Mutaties					
Verstrekkings/aankopen	3.639	32.098	3.460	39.197	31.129
Aflossingen/uitlotingen	-6.598	-915	-678	-8.191	-12.126
Vervroegde aflossingen/verkoop/e.d.	-5.499	-18.208	-2.141	-25.848	-16.181
Eindstand	92.107	51.971	19.124	163.202	158.044

Een gedeelte van de portefeuille vastrentende waarden staat niet ter vrije beschikking. Dit omdat bij DNB (De Nederlandsche Bank) een intraday-faciliteit is aangegaan van f 1,5 miljard. De bijbehorende zekerheidsverschaffing ultimo 1996 bedraagt f 2,0 miljard.

(in f miljoen)

31-12-1996 31-12-1995

De actuele waarde, gedefinieerd als de marktwaarde inclusief overlopende rente, en de wijzigingen daarin zijn onderstaand weergegeven. Voor niet genoteerde leningen is de rendementswaarde genomen.

Actuele waarde primo	178.730	161.700
Saldo aan- en verkopen/aflossingen	4.456	2.933
	183.186	164.633
Actuele waarde ultimo	185.422	178.730
Actuele waarde-ontwikkeling	2.236	14.097
Waarvan:		
Koersontwikkeling	2.203	14.095
Valuta-ontwikkeling na afdekking	33	2

De marge tussen de waarde in de balans en de actuele waarde bedraagt f 22.220 miljoen (14%); eind vorig boekjaar f 20.686 miljoen (13%). Deze marge wordt bij de berekening van de dekkingsgraad om voorzichtigheidsredenen niet in aanmerking genomen als voor dekking van de verplichtingen beschikbaar vermogen. Bij de bepaling van de verplichtingen is immers verondersteld dat de toekomstige indexaties kunnen worden gefinancierd uit de rendementen na aftrek van de actuarieel benodigde rekenrente.

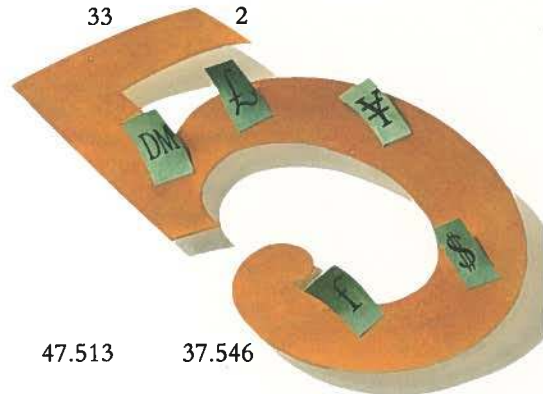
Zakelijke waarden

47.513 37.546

Zakelijke waarden betreffen aandelen, converteerbare obligaties en directe en indirecte beleggingen in onroerend goed. De beleggingen in financiële lease zijn verantwoord onder het directe onroerend goed. Voor het bepalen van de buffer telt de financiële lease ad f 2,4 miljard niet mee.

De actuele waarde, zijnde beurswaarde casu quo marktwaarde in verhuurde staat, en de wijzigingen daarin zijn als volgt geweest:

Verloop zakelijke waarden	Aandelen	Onroerend goed		Totaal	Totaal
		Direct	Indirect	1996	1995
Actuele waarde primo	32.206	13.077	3.700	48.983	38.358
Aankopen/verkopen/aflossingen	3.365	-61	1.023	4.327	6.526
Waarde-ontwikkeling	8.515	702	724	9.941	4.099
Actuele waarde ultimo	44.086	13.718	5.447	63.251	48.983
Buffer ultimo				-15.738	-11.437
Balanswaarde ultimo				47.513	37.546

(in f miljoen)

31-12-1996

31-12-1995

De waarderingmethode voor de zakelijke waarden is marktwaarde onder aftrek van een buffer. Deze buffer, die wordt gemuteerd voor waarde-ontwikkelingen en gerealiseerde verkoopresultaten kent een onder- en een bovengrens. De bedragen die buiten deze grenzen vallen worden toegevoegd aan het beleggingsresultaat. De waarde-ontwikkelingen in 1996 hebben geleid tot een stand van de buffer ultimo 1996 van f 21.744 miljoen; dit is f 6.006 miljoen meer dan het daaraan gestelde maximum. Conform de waarderinggrondslagen is het bedrag ad f 6.006 miljoen toegevoegd aan het beleggingsresultaat.

De actuele waarde-ontwikkeling ad f 9.941 miljoen betreft een koersontwikkeling van f 9.579 miljoen en een valuta-ontwikkeling, na afdekking, van f 362 miljoen. Voor een gedeelte van de op de balans opgenomen aandelenportefeuille berust het juridische eigendom bij derden. Dit betreft in verbruikleen gegeven aandelen tot een bedrag van f 1.433 miljoen (ultimo 1995 f 156 miljoen). De bedongen vergoeding wordt verantwoord in de post beleggingsresultaten. ABP blijft economisch eigenaar van deze aandelen. Bij deze verbruikleenovereenkomsten verlangt ABP adequate zekerheden van de tegenpartijen.

Netto vlottend actief	-1.787	-644
------------------------------	---------------	-------------

Het netto vlottend actief bestaat uit - niet aan beleggingen toewijsbare - vlottende activa, vlottende passiva en voorzieningen. In de post vorderingen en overlopende posten is begrepen de overlopende rente op vastrentende waarden. Gelet op de aard van een pensioenfonds zijn de bedrijfsgebouwen in eigen gebruik en overige materiële activa opgenomen in de post materieel actief. Het minderheidsbelang van derden is opgenomen in de post kortlopende schulden.

Vlottende activa	6.235	6.047
Vorderingen en overlopende posten	5.623	5.910
Materieel actief	128	113
Liquide middelen	484	24
Vlottende passiva	-838	-826
Schulden en overlopende posten	-679	-524
Leningen	-159	-302
Voorzieningen	-7.184	-5.865
Mitigeringsvoorziening OP/NP en VUT	-3.520	-5.365
Reductievoorziening FPU	-3.300	-400
Overige voorzieningen	-364	-100

(in f miljoen)

31-12-1996

31-12-1995

De mitigeringsvoorziening OP/NP en VUT ad f 3.520 miljoen heeft betrekking op de verplichtingen die voortvloeien uit de wet FVP/ABP inzake de mitigering van het werkgeversaandeel in de premie OP/NP en het werknemersaandeel in de premie VUT, beide tot het jaar 2001.

Eenzelfde soort voorziening, groot f 3.300 miljoen en voortvloeiend uit de regeling FPU, is opgenomen voor de reductie van de premie voor flexibel pensioen en uittreden gedurende een aantal jaren. Deze voorziening is gevormd uit een eenmalige dotatie van f 2.500 miljoen, alsmede een oprenting van f 400 miljoen in 1995 en f 400 miljoen in 1996. De overige voorzieningen betreffen een voorziening voor de projecten Euro en Eeuwwisseling ad f 150 miljoen, een algemene voorziening kredietrisico's op corporate loans en derivaten ad f 130 miljoen en een voorziening wachtgelden.

Marge

Marge primo	15.587	18.655
Mutaties in marge		
Fondsresultaat	2.558	-3.068
Dotatie reductievoorziening FPU	-2.500	-
Marge ultimo	15.645	15.587

(in f miljoen)

31-12-1996

31-12-1995

Niet uit de balans bijkende rechten en verplichtingen

Valutapositie

Van het beschikbaar vermogen is omgerekend tegen actuele waarde f 31.390 miljoen belegd in het buitenland. De samenstelling is als volgt:

Vastrentende waarden	5.635	1.211
Aandelen	20.884	14.754
Direct onroerend goed	569	500
Indirect onroerend goed	4.302	2.692
Totaal beleggingen buitenland	31.390	19.157

Op grond van het vigerende beleggingsbeleid zijn de uit deze buitenlandse beleggingen voortvloeiende valutarisico's gedeeltelijk afgedekt door middel van niet in de balans opgenomen valuta-termijnverkoopcontracten. Ultimo boekjaar zijn dergelijke contracten gesloten tot een bedrag van f 12.971 miljoen. De tegenwaarde uitgedrukt in guldens op basis van koersen per balansdatum bedraagt f 13.065 miljoen.

Derivaten

Derivaten zijn financiële instrumenten die door ABP worden benut in het kader van de beheersing van beleggingsrisico's en het realiseren van de strategische beleggingsmix. De derivaten worden niet in de balans opgenomen. Er is immers sprake van rechten en verplichtingen uit dezelfde overeenkomst, waarvan de prestaties liggen na balansdatum of waarvan de onderliggende hoofdsommen uitsluitend fungeren als rekengrootheid. Voorbeelden van derivaten zijn valutatermijncontracten, swaps, futures en forward rate agreements.

Naast de eerder onder het kopje valutapositie genoemde valutatermijncontracten zijn per balansdatum renteswaps aangegaan voor een hoofdsom van f 2.270 miljoen en termijntransacties op aandelenindices (futures) tot een bedrag van per saldo minus f 1.070 miljoen.

Renteswaps worden door ABP gebruikt in het kader van de beheersing van het renterisico bij beleggingen in vastrentende waarden. Bij dit instrument worden uitsluitend rentestromen uitgewisseld.

Termijntransacties op aandelenindices worden door ABP gebruikt in het kader van het handhaven dan

wel corrigeren van de totale aandelen exposure naar de gewenste exposure, dan wel de gewenste verdeling van de aandelenportefeuille over de landen waarin wordt belegd. Uit hoofde van de afgesloten transacties heeft ABP per balansdatum een koopplicht ten bedrage van f 518 miljoen en een verkoopplicht ten bedrage van f 1.588 miljoen. De waarde van deze transacties uitgedrukt in koersen per balansdatum bedraagt f 523 respectievelijk f 1.622 miljoen.

Overige niet uit de balans bijkende verplichtingen

Per balansdatum staan voor het verstrekken van hypothecaire leningen offertes uit tot een bedrag van f 280 miljoen. De verplichting tot het, in geval van acceptatie, verstrekken van de leningbedragen is niet in de balans opgenomen. Voorts zijn per balansdatum voor beleggingen in onroerend goed verplichtingen aangegaan tot een bedrag van f 174 miljoen met een maximale looptijd van 3 jaar. ABP is, terzake van beleggingen in participatiemaatschappijen, verplichtingen aangegaan om desgevraagd stortingen te verrichten. Per balansdatum bedragen deze potentiële verplichtingen f 371 miljoen aan nog niet opgevraagde stortingen.

Toelichting op de geconsolideerde resultatenrekening

Om herhaling te voorkomen wordt verwezen naar de toelichting op de geconsolideerde verloopstaat. Alle posten van de resultatenrekening worden daar toegelicht: eerst de mutaties in de verplichtingen en vervolgens de mutaties in het beschikbaar vermogen.

Toelichting op de geconsolideerde verloopstaat van verplichtingen en beschikbaar vermogen

(in f miljoen)	1996	1995
Mutaties Verplichtingen	13.924	13.800
Benodigde rekenrente De benodigde rekenrente is 4% van de verplichtingen. Deze oprenting dient te worden gedekt uit de behaalde beleggingsresultaten.	7.224	6.847
Effect pensioenindexatie en loondrift De indexatie wordt bepaald door de ontwikkeling van de overheidssalarissen en van de franchise. Ook deze indexatie dient in beginsel te worden gedekt uit de behaalde beleggingsresultaten. De loondrift is gebaseerd op de door het Centraal Planbureau gemaakte raming.	5.189	2.181
Pensioenopbouw De pensioenopbouw weerspiegelt het effect van één jaar diensttijddoortelling op de voorziening opgebouwde rechten waarin begrepen de backservice.	5.407	5.396
Verwachte pensioenen en uitkeringen De post verwachte pensioenen en uitkeringen is actuarieel berekend en beschikbaar voor de te realiseren pensioenen en uitkeringen.	-7.487	-7.147
Actualisering grondslagen In aanvulling op het vorig jaar uitgevoerd onderzoek naar de (eigen) actuariële grondslagen heeft in de loop van 1996 nader onderzoek plaatsgevonden naar in het bijzonder de sterftegrondslagen. Daarbij zijn de sterftegrondslagen niet,	4.336	5.526

(in f miljoen)	1996	1995
Apparaatskosten (netto)	309	279
Apparaatskosten (bruto)	459	401
Vergoeding door derden	-150	-122
De apparaatskosten (bruto) zijn als volgt te specificeren:		
Personele kosten	210	206
Materiële kosten	218	195
Uitvoeringskosten IP+/HPT	31	-
Met ingang van 1 januari 1996 is de uitvoering van de toen ingegane bovenwettelijke invaliditeitspensioenregeling en de herplaatsingstoelagen uitbesteed aan de per die datum opgerichte Stichting USZO (Uitvoeringsinstelling Sociale Zekerheid voor Overheid en onderwijs).		
Het gemiddeld personeelsbestand van ABP:		
In personen	2.345	2.314
In FTA's	2.135	2.126
De verdeling van het gemiddeld personeelsbestand van ABP is als volgt:		
Directie en staven	105	123
Bedrijven	1.493	1.482
Facilitaire diensten	747	709
Overige Mutaties	529	653
Oprenting reductievoorziening FPU	400	400
Buitengewone baten en lasten	129	253
Dotatie reductievoorziening FPU	2.500	-

Overige gegevens

Overzicht van in de consolidatie betrokken dochtermaatschappijen

Dochtermaatschappij	Vestigingsplaats	Belang in %	Kernactiviteit
Onroerend goed			
Kantoren Fonds Nederland BV en Kantoren Fonds Nederland Management BV	Maastricht	100	Beleggen in onroerend goed respectievelijk beheren en voeren van het management over registergoederen
Winkel Beleggingen Nederland BV en Winkel Beleggingen Nederland Management BV	Utrecht	100	Beleggen in onroerend goed respectievelijk beheren en voeren van het management over registergoederen
(N.I.H.) Netherlands International Hotels BV	Heerlen	83	Exploitatie Holiday Inn hotel, Amsterdam
(H.O.G.) Heerlen Onroerend Goed BV	Heerlen	100	Aan- en verkoop onroerend goed i.v.m. hypothecaire leningenbedrijf
Gordiaan Vastgoed BV	Heerlen	100	Ontwikkelen en exploiteren van bouwprojecten
USA Holding BV	Rotterdam	100	Houdstermaatschappij van partnerships in <ul style="list-style-type: none"> • E/R Associates • One Memorial Drive Limited Partnership • Wright Runstad Assoc. Limited Partnership
US Alpha Inc.	New York	100	Beheersmaatschappij voor beleggingen in de Verenigde Staten
UK One BV, UK Two BV en Aldwych House BV	Rotterdam	100	Beleggingen in het Verenigd Koninkrijk
Financieringsmaatschappij Plutus BV	Rotterdam	100	Financieringsmaatschappij
Beleggingsmij Propfum I BV	Rotterdam	100	Beleggingen in vastgoedfondsen
BRD Vastgoed Holding BV	Heerlen	100	Beheersmaatschappij beleggingen in Duitsland
Hypotheke			
Externe Hypothecaire Beleggingen Heerlen BV	Heerlen	100	Op naam van de BV en voor rekening en risico van ABP verstrekken van hypothecaire leningen

Een volledige lijst van geconsolideerde en niet-geconsolideerde deelnemingen is gedeponeerd bij de Kamer van Koophandel te Heerlen.

(in f miljoen) 1996 1995

zoals gebruikelijk, gebaseerd op de waarnemingen van het aantal personen, maar zijn de betreffende kansen gewogen met de financiële gevolgen die daarmee zijn gemoeid. De conclusie uit dat onderzoek is dat de voorziening opgebouwde rechten moet worden versterkt en wel met f 3,4 miljard. Daarnaast zijn de uitkomsten van het vorige vijfjaarlijkse grondslagenonderzoek doorgetrokken tot ultimo 1996. Dit vergde een additionele toevoeging aan de voorziening van f 0,9 miljard. Beide toevoegingen bedragen tezamen f 4,3 miljard, dit is iets meer dan 2%.

Verwachte kosten en overige mutaties	-745	997
De post overige mutaties betreft administratieve bijstellingen van de voorziening opgebouwde rechten ultimo 1995, resultaten op kanssystemen en het bedrag dat beschikbaar is voor excasso.		

Mutaties beschikbaar vermogen

Beleggingsresultaten	20.769	14.447
Het beleggingsresultaat is als volgt te specificeren:		

Resultaat vastrentende waarden	12.946	12.265
Onderhandse leningen	8.027	8.011
Obligaties c.a.	3.485	2.880
Hypothecaire leningen	1.434	1.374

Resultaat zakelijke waarden	7.945	2.002
Aandelen	916	1.178
Onroerend goed:		
Direct	695	550
Indirect	164	118
Financiële lease	164	156
Overloop buffer zakelijke waarden	6.006	-

Overige beleggingsresultaten	-122	180
Rente kortgeld u/g en o/g	24	79
Geactiveerde bouwrente	6	17
Overige	-152	84

De post overige betreft voornamelijk een eenmalige dotatie ad f 130 miljoen aan een algemene voorziening voor kredietrisico's op corporate loans en derivaten. Deze voorziening zal jaarlijks worden getoetst op toereikendheid.

(in f miljoen)	1996	1995			
Premiebaten	4.234	4.259			
De premiebaten en de daaraan ten grondslag liggende grootheden zijn als volgt te specificeren:					
Premies naar categorie	Premie OP/NP bovenwettelijk	Premie IP	Premie NP militairen	Totaal 1996	Totaal 1995
Premiebedrag (over 1996)	3.698	550	73	4.321	4.321
Reserve-overdrachten	-	-	-	-87	-62
Premiegrondslag (peildatum)	32.036	29.939	3.642		
Premiepercentage	11,6	1,85/1,60	2,25		
Aantal verzekerden	984.804	944.000	68.000		

Het premiebedrag OP/NP is gelijk aan de som van de door de werkgevers gestorte netto premies ad f 2.383 miljoen en de vrijval uit de mitigeringsvoorziening OP/NP ad f 1.255 miljoen. Voorts is in het premiebedrag OP/NP begrepen f 60 miljoen aan nagekomen bijdragen voorgaande jaren.

Pensioenen en uitkeringen

De post pensioenen en uitkeringen omvat ouderdoms-, nabestaanden-, bovenwettelijke invaliditeitspensioenen en herplaatsingstoelagen en is als volgt te specificeren:

Pensioenen naar soort	Ouderdom	Nabestaanden	IP+/HPT	Totaal 1996	Totaal 1995
Uitgekeerde bedragen	4.865	2.121	461	7.447	9.669
Overhevelingstoelage	-	44	192	236	375
Restitutie AAF/FAOP/overig	-	-	-	-	-3.002
Pensioenlast ABP	4.865	2.165	653	7.683	7.042
Aantal gepensioneerden	263.896	160.502	85.848		

Accountantsverklaring

Opdracht

Wij hebben de jaarrekening 1996 van de Stichting Pensioenfonds ABP gevestigd te Heerlen gecontroleerd. De jaarrekening is opgesteld onder verantwoordelijkheid van het bestuur van de Stichting. Het is onze verantwoordelijkheid een accountantsverklaring inzake de jaarrekening te verstrekken.

Werkzaamheden

Onze controle is verricht overeenkomstig algemeen aanvaarde richtlijnen met betrekking tot controle-opdrachten. Volgens deze richtlijnen dient onze controle zodanig te worden gepland en uitgevoerd, dat een redelijke mate van zekerheid wordt verkregen dat de jaarrekening geen onjuistheden van materieel belang bevat. Een controle omvat onder meer een onderzoek door middel van deelwaarnemingen van informatie ter onderbouwing van de bedragen en de toelichtingen in de jaarrekening. Tevens omvat een controle een beoordeling van de grondslagen voor de financiële verslaggeving die bij het opmaken van de jaarrekening zijn toegepast en van belangrijke schattingen die het bestuur van de Stichting daarbij heeft gemaakt, alsmede een evaluatie van het algehele beeld van de jaarrekening. Wij zijn van mening dat onze controle een deugdelijke grondslag vormt voor ons oordeel.

Oordeel

Wij zijn van oordeel dat de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de grootte en de samenstelling van het vermogen per 31 december 1996, van het verloop van de verplichtingen en het beschikbaar vermogen en marge in 1996, alsmede van het fondsresultaat over 1996, in overeenstemming met algemeen aanvaarde grondslagen voor financiële verslaggeving.

Eindhoven, 17 april 1997

Moret Ernst & Young Accountants

Actuariële verklaring

Deze verklaring heeft betrekking op de actuariële positie ultimo 1996 van de Stichting Pensioenfonds ABP.

Met ingang van voorgaand boekjaar is sprake van een materiële overeenkomst tussen de Stichting en haar contribuanten over vaststelling van de premiehoogte en de afdracht ervan. De voor 1996 geldende premie is vastgesteld overeenkomstig de in de Wet Financiële Voorzieningen Privatisering ABP neergelegde methodiek. Deze methodiek van premievaststelling met bijbehorende grondslagen is nader beschreven in de door het Bestuur van de Stichting vastgestelde Actuariële en bedrijfstechnische nota.

Voor de waardering van de verplichtingen in de jaarrekening is aangesloten bij de in de methodiek van premievaststelling vastgelegde berekeningswijze van de 'Voorziening Opgebouwde Rechten'.

De berekeningen van de in de Jaarrekening 1996 verantwoorde Verplichtingen zijn gebaseerd op de administratieve gegevens, zoals deze door de administratie van de Stichting zijn verstrekt. Het bedrag aan berekende Verplichtingen ultimo 1996 ad f 193.283 mln, dat in de Jaarrekening 1996 is verantwoord, is door ons gecontroleerd en akkoord bevonden.

Naar aanleiding van recent onderzoek naar de ontwikkeling van de sterftegrondslagen is op dit onderdeel een verfijning doorgevoerd. De tot nu gehanteerde 'aantallensterfte' is vervangen door 'gewogen sterfte'. Dit leidde tot een verlaging van de sterftekansen, hetgeen een verzwaring van de Verplichtingen veroorzaakte van f 3.436 mln.

In verband met het steeds twee jaren najlen van de grondslagenonderzoeken en de tot nu toe waargenomen verzwaringen in de sterftegrondslagen naar aanleiding van eerdere grondslagenonderzoeken, zijn de Verplichtingen bovendien met f 900 mln verhoogd.

De twee laatstgenoemde bedragen konden worden onttrokken aan het resultaat van het boekjaar 1996, dat gunstig uitkwam dankzij een matige ontwikkeling van de actuariële lasten enerzijds en gunstige beleggingsresultaten anderzijds.

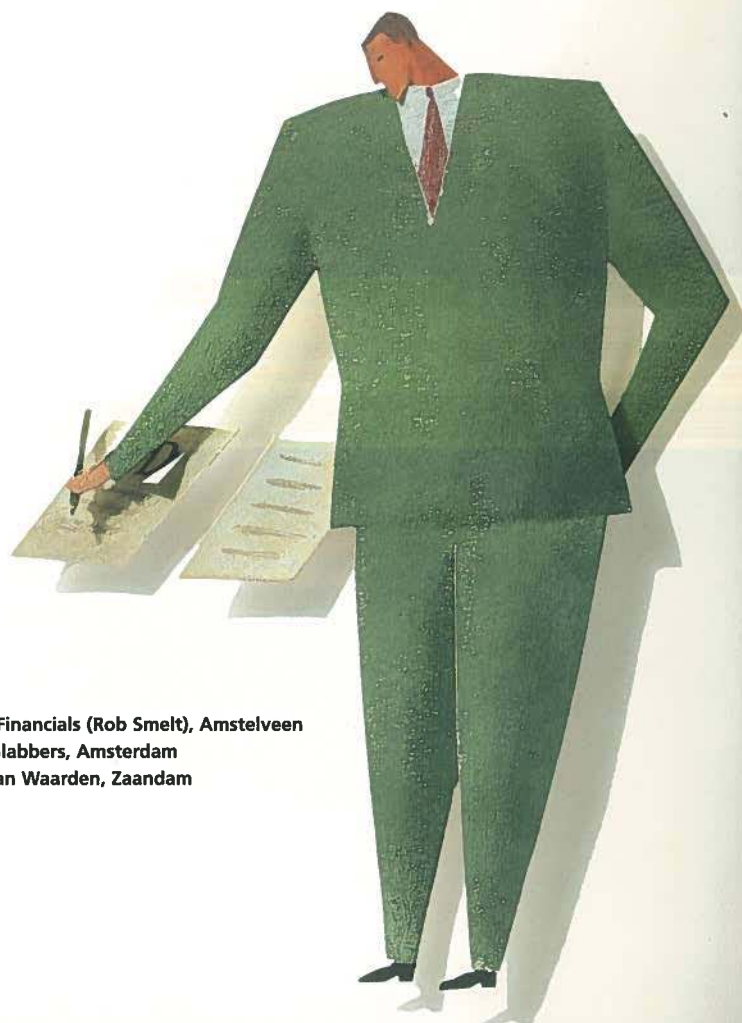
Met het oog op de verdere ontwikkeling van de verwachte levensduur van de deelnemers en de daarmee samenhangende risico's voor de Stichting is voorts een verkenning uitgevoerd naar de mogelijke lastenverzwaring bij bepaalde scenario's. De conclusie uit deze verkenning is dat de actuariële positie van de Stichting ultimo 1996 ruimschoots dekking biedt voor bedoelde risico's.

Hoewel in het verslagjaar de dekkingsgraad van Vermogen versus Verplichtingen licht daalde, kan in het licht van de hiervóór genoemde aanscherping van de sterftegrondslagen, gesproken worden van een verbetering van de actuariële positie.

In samenhang met de geldende methodiek van premievaststelling, waarin in beginsel gelijkheid geldt tussen de benodigde en feitelijke premie, is de actuariële positie ultimo 1996 van de Stichting Pensioenfonds ABP gezond te noemen.

Amsterdam, 17 april 1997
Brans & Co.

Staf Communicatie ABP
Postbus 4911, 6401 JS Heerlen
Oude Lindestraat 70, 6311 EJ Heerlen
T (045) 5798100, F (045) 5792194
E-mail abpcomm@pi.net
<http://www.abp.nl>

Uitgave Communicatie ABP, Heerlen Redactie More than Financials (Rob Smelt), Amstelveen
Vormgeving sodesign bv, Amsterdam Illustraties Ronald Slabbers, Amsterdam
Druk en Lithografie Drukkerij Rosbeek, Nuth Bindwerk Van Waarden, Zaandam
Heerlen ©1997

